

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Kvalitativní výzkum socializace hodnot v aktivitách
a rituálech v Mateřské škole kardinála Berana v Plzni

Vypracovala: Petra Mayerová
Vedoucí práce: Mgr. Jan Vaněk
České Budějovice 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 28. března 2014

.....

Petra Mayerová

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce Mgr. Janu Vaňkovi, za cenné rady, inspiraci, ochotu a čas, který mi věnoval. Dále děkuji paní ředitelce Iloně Tomanové a všem dětem i dospělým z Mateřské školy kardinála Berana v Plzni za poskytnutí vstřícného prostředí a informací pro můj vyčerpávající výzkum. Mé rodině za podporu a trpělivost při psaní této práce, ale především Bohu za Jeho moudrost a vedení na cestě, po které jsem se rozhodla jít.

Abstrakt

Ve své bakalářské práci se zabývám socializací hodnot u předškolních dětí v prostředí alternativní mateřské školy s křesťanským zaměřením. Práce je rozdělena do dvou částí na teoretickou a praktickou. V teoretické části objasňuji pojmy, které se daného tématu bezprostředně týkají, a nastiňuji vývojové teorie, jež jsou důležité pro pochopení dítěte předškolního věku. V praktické části stanovuji výzkumné otázky, odkrývám použité metody kvalitativního výzkumu, jeho průběh a výsledky. Seznamuji s Mateřskou školou kardinála Berana v Plzni, její filosofií a skutečnou činností. Ve svém výzkumném šetření se zaměřuji na specifika jejího působení, ze kterého pak vyvozuji závěry pro celkový obraz vlivu této výchovy na utváření hodnot v životě dítěte.

Klíčová slova: hodnoty, socializace, rituály, křesťanská výchova

Abstract

In my bachelor's thesis I concern with the value socialization of the preschool children in the environment of alternative Christian maternity school. The thesis is divided into two parts, the theoretical one and the practical one. In the theoretical one there I explain the expressions which are connected with this topic and I outline progress theories which are important for understanding the preschool children. In the practical part there I set investigative questions, reveal used methods of the qualitative investigation, its progress and results. I introduce the Maternity School of Cardinal Beran in Pilsen, its philosophy and real activities. I focus on specifics of its activities in my research and then I deduce conclusions for the whole image of the influence of this education for creating values in the life of a child.

Key words: values, socialization, rituals, Christian education

Obsah

ÚVOD.....	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 OBJASNĚNÍ POJMŮ	8
1.1 Hodnoty.....	8
1.2 Křesťanství.....	11
1.3 Socializace	12
1.4 Sociální učení.....	13
1.5 Rodina	15
1.6 Rituály.....	17
1.7 Spiritualita	19
1.8 Křesťanská výchova	21
2 DÍTĚ V ZRCADLE VÝVOJOVÝCH TEORIÍ	23
2.1 Bowlby a Ainsworthová.....	23
2.2 Erikson a osm věků člověka.....	24
2.3 Kohlbergovo pojetí morálního vývoje	25
PRAKTICKÁ ČÁST	26
3 METODOLOGIE	26
3.1 Cíl práce a výzkumné otázky	26
3.2 Výzkumný vzorek.....	26
3.3 Průběh výzkumu.....	27
3.4 Výzkumné metody.....	27
4 MATEŘSKÁ ŠKOLA KARDINÁLA BERANA PLZEŇ	30
4.1 Školní vzdělávací program MŠKB	30
4.2 Aktivity a rituály v MŠKB	33
5 VLASTNÍ POZOROVÁNÍ	37

5.1 Konkrétní činnost na MŠKB s využitím námětu z metodické příručky „Aby malé bylo velké“	38
5.2 Závěry pozorování	40
6 INDIVIDUÁLNÍ ROZHOVORY	41
6.1 Rozhovor s paní ředitelkou MŠKB a zakladatelkou původní křesťanské třídy	41
6.2 Rozhovor s inspektorkou České školní inspekce	42
6.3 Rozhovory s učitelkami, jež na MŠKB působí	44
6.4 Rozhovory s učitelkami z prvního stupně ZŠ, které se s dětmi z křesťanské třídy setkaly	45
6.5 Rozhovory s rodiči, jejichž děti navštěvovaly křesťanskou třídu.....	46
6.6 Rozhovory s rodiči, jejichž děti MŠKB navštěvují v současné době	48
6.7 Rozhovory s rodiči, kteří přišli se svými dětmi k zápisu a o docházku do MŠKB se teprve ucházejí.....	50
6.8 Závěry z rozhovorů	51
7 DISKUSE	51
ZÁVĚR	52
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ:	55
SEZNAM PŘÍLOH:.....	58

ÚVOD

Dítě již dávno není považováno za malého dospělého a dětství již není vnímáno jako nutné zlo, které je třeba přečkat. Z moderních poznatků je zřejmé, že čas dětství je podstatným obdobím pro utváření lidské osobnosti. Ale jak se vlastně tato osobnost utváří, co je pro tento proces nejpodstatnější, či dokonce nejlepší? Vede k tomuto cíli více cest? Podstatným vlivem pro utváření osobnosti je socializace, ale víme, jak ji nejlépe provádět? Na tyto a další otázky bych si ráda odpověděla skrze svoji výzkumnou práci na téma socializace hodnot v aktivitách a rituálech, kterou jsem situovala do prostředí Mateřské školy Kardinála Berana v Plzni (dále jen MŠKB). Jedná se o mateřskou školu s křesťanskou výchovou, jež je v prostředí Plzně jevem zcela ojedinělým. Ráda bych zjistila, s jakými hodnotami a jakým způsobem jsou děti na této mateřince seznamovány. Přestože sama mám bohatou praxi na běžné mateřské škole, velmi mne zaujalo specifické zaměření MŠKB, se kterou dlouhodobě spolupracuji.

Předmětem výzkumu je socializace hodnot, které jsou dětem utvářeny v duchu křesťanské výchovy. Toto téma je pro mne výzvou, neboť se domnívám, že na hodnotách a socializaci člověka stojí budoucnost každého z nás. Jsem velmi ráda, že svoji práci mohu zpracovávat v době svobody, kdy školství není jednotné a každá škola, tedy i mateřská má možnost volby svého programu a zaměření. Ve své práci bych ráda objasnila pojetí hodnot na MŠKB a jejich uchopení při utváření osobností u malých svěřenců.

Cílem mého výzkumu je mimo jiné zjistit, zda je víra v Boha trvalou hodnotou, která skýtá možnost předškolním dětem vhodnými prostředky předkládat důležité životní postoje, a také si je osvojovat. Zkoumat, nakolik se daří tuto skutečnost realizovat prakticky na MŠKB. Zjistit pozitiva, ale také negativa vlivu církevní mateřské školy pro utváření hodnot u dítěte, na které toto prostředí aktivně působí.

V teoretické části považuji za důležité objasnit pojmy, jež se bezprostředně týkají zvoleného tématu. Patří sem pojmy: hodnoty, socializace, sociální učení, rituály, křesťanství, spiritualita, rodina, křesťanská výchova. Pro výzkum považuji také za podstatné zorientovat se ve vývojové teorii dítěte předškolního věku, připomenout

význam rodiny jako primární socializační instituce, ale také přechod k socializaci sekundární, kterou zajišťuje právě mateřská škola jako instituce poskytující dítěti prvotní zkušenost se vstupem do větší sociální skupiny.

V praktické části objasním záměry MŠKB, dotknu se její historie, filozofie, ozřejmím záměry a cíle působení školy. Zpracuji poznatky získané rozhovory a pozorování prostředí, aktivit a skutečného života odehrávajícího se na MŠKB. Pokusím se přiblížit, jaké prostředky k socializaci hodnot jsou skutečně používány, zda praxe naplňuje teoretické předpoklady, co má církevní mateřská škola ve svém fungování společného s jakoukoliv jinou mateřskou školou, a čím je naprosto jedinečná. Pokusím se ozřejmit, nakolik je tato jedinečnost jevem pozitivním či negativním. Objasním metodologické prostředky výzkumu a způsob vyhodnocování výzkumného materiálu.

Tomáš Houška vyjádřil svůj názor v porevoluční době takto: *„Dnes je doba, kdy mnoho věřících učitelů bude mít snahu svůj pohled na svět vnutit všem okolo. Bylo by však chybou připustit na školách náboženskou ideologii, sotva jsme se zbavili marxistické. Škola musí být nezávislá na jakékoliv ideologii s výjimkou např. škol církevních, do nichž rodiče posílají děti s vědomím a cílem jednostranného působení školy“* (Houška, 1991, s. 222).

Ani já nehodlám skrze svoji práci rezolutně tvrdit, že mnou vyjádřená cesta je jediná správná, ale ráda bych otevřela pohled na jednu z těch, které mi připadají hodnotné, smysluplné a hodné nahlédnutí.

TEORETICKÁ ČÁST

1 OBJASNĚNÍ POJMŮ

1.1 Hodnoty

Hodnoty, jsou často užívaným slovem s rozmanitými možnostmi výkladu a využitím v mnoha vědních disciplínách. Zcela jistě vyjadřuje něco podstatného pro existenci jevu nebo procesu. Význam tohoto slova je výrazný, budící respekt. Hodnoty

v pojetí lidského života jsou velmi významné, neboť určují středobod lidského vnímání a jednání. *„Hodnoty vznikají v aktivním vztahu, který člověk zaujímá vůči svému prostředí a v němž se projevuje jako jednající subjekt“* (Prudký, 2009, s. 25). Hodnoty jsou bezprostředně spjaty s potřebami, vlastně z nich vycházejí. Nejdůležitější pro život člověka, jako předpoklad pro existenci ve společnosti, jsou hodnoty morální, etické. V oficiální podobě jsou přetaveny do pravidel a zákonů v důležitých dokumentech, jako je například Ústava.

Uznávání a respektování hodnot určuje směr bytí konkrétního člověka, zejména pak nesení důsledků, které z jeho jednání vyplývají. Je na člověku, které hodnoty se rozhodne uznávat, proto je tento pojem v užším slova smyslu pojmem relativním. Většinou se jedná o hodnoty, které vyplývají z běžného pojetí života, vyplývající z postojů většiny. Jsou však názory a postoje většiny vždy ty správné?

Hodnoty podle Giddense: *„Představy jedinců nebo skupin o tom, co je žádoucí, správné, dobré či špatné. Právě na rozdílných hodnotách do značné míry spočívá variabilita mezi kulturami. Hodnoty jedince jsou výrazně ovlivněny konkrétní kulturou, v níž žije“* (Giddens, 1999, s. 549).

Jsou-li hodnoty odvozovány z potřeb lidí, pak do jisté míry podléhají době, ve které jsou utvářeny a v průběhu lidského vývoje se tak stávají kulturním bohatstvím. Nejznámější hierarchii potřeb sestavil Abraham Maslow, jež je v moderním světě považována za jeden z výchozích předpokladů motivace lidského chování a jednání. Tato pyramida potřeb je sestavena od nejzákladnějších potřeb po ty nejvyšší: fyziologické potřeby, potřeby bezpečí, sociální potřeby, potřeby úcty a sebeúcty, potřeby poznání a seberealizace, potřeby transcendence (Říčan, 2010).

Naproti tomu Viktor Emanuel Frankl, zakladatel logoterapie (psychologický směr, který počítá v pojetí člověka s duchovním rozměrem osobnosti) vyjadřuje názor, že pro život člověka je podstatné hledání jeho smyslu. Jako důležité vidí jeho naplňování a mimo jiné odlišný rozměr v pohledu na život: *„Musíme učit sebe i zoufající, že vlastně nikdy nezáleží na tom, co očekáváme od života my, nýbrž co očekává život od nás“* (Frankl, s. 43, 1994). V pohledu na smysl života řeší potřebu lásky jako nejvyšší hodnoty a ve své knize zmiňuje citát Saint Exupéryho, který také

doplňuje: „*Láska neznamena navzájem si hledět do očí, ale společně se dívat jedním směrem. Tím se trojúhelník pomalu uzavírá. Směry pohledů začínají jít souběžně, tzn. jdou do věčnosti a jako rovnoběžky se v nekonečnu protnou. Jinými slovy se dá říct, že ti kdo se milují, na sebe jen nezírají, ale společně hledí do nekonečna, společně se modlí. Láska je společná modlitba, modlitba ve dvou, modlitba á deux*“ (Frankl, 2011, s. 83).

Psychologickým uvažováním naznačuje čtyři pohledy na hodnoty Smékal (2009):

- hodnoty jako obecné cíle (štěstí, zdraví, mír atd.)
- hodnoty jako prostředky k dosažení něčeho pro jednotlivce významného (vzdělání, postavení v zaměstnání atd.)
- hodnoty jako důvod o něco usilovat nebo se něčemu vyhýbat (požitek z kouření nebo odmítání cigarety)
- hodnoty jako kritéria, na jejichž základě oceňujeme či posuzujeme

Podle Karla Heinz-Bittla (2007), který si uvědomuje individualitu potřeb každého člověka, je jisté, že člověk ke svému životu potřebuje schopnost žít ve skupině. Tento přístup jej přivedl k sestavení základních sociálních potřeb: potřeba lásky, potřeba uznání, potřeba bezpečí, potřeba orientace, potřeba autonomie, potřeba transcendence. Potřeby jsou tedy hybnou silou pro tvorbu hodnot, jež vznikají na základě dohody skupiny lidí. Hodnoty jsou určujícím východiskem norem, které nám usnadňují orientaci v sociálním prostředí.

Filosofií hodnot, hodnocením a hodnotami jako takovými se zabývá axiologie. Základní hodnotovou orientaci člověka je možné rozdělit do tří skupin:

1. sociálně morální (přátelství, láska)
2. poznávací a tvůrčí (vzdělání, zájmy a sport)
3. materiální hodnoty (majetek, vybavení, jídlo apod.)

Pojetí hodnot vycházejících z křesťanského pohledu na život souvisí mimo jiné s vlastní odpovědností ve třech rovinách, jak uvádí Matějček: vůči sobě - na rovině osobní, vůči druhému - na rovině společenské, vůči autoritě - na rovině duchovní. „*Třetí nejvyšší rovina odpovědnosti – rovina duchovní či náboženská – se vztahuje vůči tomu, co nás svou autoritou přesahuje, co oněm dvěma rovinám předchází – té osobní a té společenské – dává vyšší smysl. Pro křesťana to například znamená*

odpovědnost za sebe i za druhé tomu, kdo mne zná, komu nejsem lhostejný, kdo soudí mé skutky a bude jednou soudit můj život, ale kdo mne současně má rád a komu na mně záleží“ (Matějček, 2000, s. 100).

Již Jan Amos Komenský kladl na srdce rodičům, vychovatelům a učitelům odpovědnost Bohu při působení na děti a velký význam pro utváření osobnosti člověka viděl ve kvalitní péči o předškolní dítě, neboť zde jsou položeny základy pro život člověka (Komenský, 2007). Jeho pohled je obdivuhodný a nadčasový. Vyjádřil jej ve svém díle *Informatorium školy mateřské*, jež v tomto případě není mateřská škola jako instituce, kterou známe v současné době, ale péče jedné zodpovědné osoby, v ideálním případě matky, která s nejlepším vědomím a svědomím má pečovat o své dítě v úctě k Bohu, který jej svěřil do jejích rukou jako dar. Objasňuje vývojové pokroky odehrávající se v životě dítěte a udílí konkrétní rady, jak dítě vychovávat a vzdělávat úměrně věku, ale také začleňovat do společenství ostatních dětí. Svým dílem vyjadřuje velkou hodnotu, která se skrývá v lidském životě, tedy již v dítěti.

1.2 Křesťanství

Evropská, tedy i česká kultura vzešla z tradic **křesťanství**, jež je považováno za nejvýznamnější světové náboženství, které však obdobím totality v naší zemi utrpělo velmi vážné újmy. Tento termín lze definovat: „*Křesťanství (ze slova křesťan < lat. christianus < řec. χριστός, christos pomazaný čili Mesiáš) je monoteistické, univerzální, historické (založené) a misijní náboženství, které je soustředěno kolem života a učení Ježíše z Nazaretu, kterého chápe jako mesiáše (tj. Krista), spasitele světa, Božího syna, který se v Kristu zjevil. Křesťanství vzniklo z židovství na území Palestiny, kde Ježíš působil. Toto působení a počátky křesťanství zachycuje Nový zákon, mladší část Bible.*“¹

Křesťanství je náboženství, které vyznává víru v jednoho živého Boha, jenž je trojjediný, vyjadřuje se ve třech osobách jako Bůh otec, syn Ježíš Kristus a Duch svatý. Jeho trojjedinost se pro bližší pochopení připodobňuje ke třem rozdílným

¹ <http://cs.wikipedia.org/wiki/K%C5%99es%C5%A5anstv%C3%AD>

skupenstvím vody, kdy voda je skupenstvím základním, voda se vyskytuje také v podobě páry, ale i v podobě ledu.

Křesťanství vychází z judaismu, který je vyjádřen ve Starém zákoně. Sám Ježíš byl Židem, jenž naplnil proroctví tohoto zákona, ale Židé ho jako očekávaného krále nepřijali, nýbrž ho nechali ukřižovat. Příběh Ježíše je popsán v Novém zákoně, který je pro křesťany důležitým poselstvím. Celá Bible je tak křesťany považována za Boží slovo.

Giddensova sociologie charakterizuje tento pojem takto: „*Křesťanství má dnes více vyznavačů než kterékoli jiné náboženství a je také rozšířeno do všech koutů světa více než kterékoli jiné. Hlásí se k němu téměř dvě miliardy lidí, kteří jsou ovšem po stránce organizační i teologické rozděleni do mnoha různých církví. Hlavní větve představují církve římskokatolická, východní ortodoxní směry (řeckokatolická, pravoslavní) a protestantismus*“ (Giddens, 1999, s. 417).

1.3 Socializace

Socializace je procesem celoživotním, nikdy nekončícím, při kterém dochází k průběžné interakci vlivů člověka s okolními lidmi a společností.

Socializace podle Giddense znamená: „*Sociální procesy, v jejichž průběhu si děti osvojují sociální normy a hodnoty a utvářejí si své vlastní „já“ . Zvláště intenzivně probíhá socializace v rané fázi dětství, ale do jisté míry pokračuje po celý život. Nikdo není imunní vůči reakcím jiných lidí, které ovlivňují a modifikují naše chování ve všech fázích životního cyklu*“ (Giddens, 1999, s. 553).

Socializaci lze rozdělit do tří úrovní:

1. **primární** - rodinné prostředí, kde si dítě uvědomí své “já” a získává první zkušenosti pro získání důvěry
2. **sekundární** – většinou mateřská škola, kdy dítě vstupuje mezi ostatní děti, důležitým mezníkem je odpoutání od matky a první kontakt se sociálními skupinami, první zkušenosti s navazováním sociálních vztahů
3. **terciální** – skutečné osamostatnění se od rodiny, vstup do samostatného života

Rudolf Kohoutek osvětluje pojem socializace osobnosti velmi výstižným způsobem: „*Socializace osobnosti člověka je proces pasivního i aktivního sociálního učení,*

*v němž si člověk osvojuje (internalizuje) určitý systém kulturních poznatků, norem a hodnot, sociálních rolí, způsobů chování a jednání, jež mu umožňují začlenit se úspěšně do určité společnosti a aktivně se účastnit společenského života.*²

Život člověka začíná početím, kdy se stává biologickou bytostí, determinovanou geny a vrozenými dispozicemi. Vývoj této bytosti je ovlivňován ve všech následujících obdobích a po všech stránkách bytí, tedy i v oblasti osobnostní. Již v období nitroděložním je ovlivňován lidskými faktory, zejména ze strany matky, která své emoční prožívání přenáší také na dítě, především na hormonální úrovni. Po příchodu na svět se postupně začleňuje do společenských podmínek rodiny, která podstatně ovlivňuje počátek procesu socializace dítěte, ale i další vývoj tohoto jedince. Stává se tak členem primární instituce, kterou ovlivňuje a ona ovlivňuje jeho. V mateřské škole má pak dítě možnost naplňovat svou potřebu života ve společenství, kdy se seznamuje se životem ve skupině, učí se vnímat druhé, jejich potřeby i způsoby chování a jednání. Skrze rozmanité hry, aktivity a rituály si osvojuje sociální dovednosti. Při pobytu v MŠ jsou u dítěte rozvíjeny prosociální vlastnosti, jako je např. schopnost spolupráce, a to přirozeným nástrojem rozvoje, jímž je hra.

Cílem socializace je vytvoření osobnosti, která se bude samostatně chovat tak, jako by byla pod stálým sociálním dohledem, pod stálou kontrolou, kterou zajišťuje vlastní zralost svědomí. Socializací tedy nazýváme začleňování člověka do společnosti a prostředkem takového procesu jsou různé instituce, se kterými se po celý život setkává (škola, práce, různé organizace, média i jiné neformální sociální skupiny). V průběhu daného procesu dochází k jistému sebemodelování jedince, kdy hledá svoji identitu, učí se orientovat a žít ve vztazích s druhými. Produktem socializace jsou zkušenosti a dovednosti získané sociálním učením.

1.4 Sociální učení

Proces socializace probíhá skrze **sociální učení**, což je prostředek k osvojování specifických předpokladů a zkušeností pro život v lidské společnosti. Jedinec potřebné

² <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0912/socializace-cloveka>

dovednosti získává skrze cílené i bezprostřední situace, v nichž se ocitá. U každého takové učení probíhá naprosto originálním způsobem, proto je vždy důležité brát v úvahu jedinečnost dané osobnosti. Roli hrají zcela jistě vrozené předpoklady, jako je temperament, inteligence a vlohy, ale samozřejmě také primární prostředí, do kterého se malý človíček narodil.

Sociální učení je jakýsi soubor procesů, jimiž se dítě ve styku s druhými lidmi učí žít ve společnosti. Čáp a Mareš (2001) uvádí tyto nejdůležitější formy sociálního učení:

- **nápodoba**
- **sociální posilování** (za pomoci odměny a trestu)
- **identifikace** (přejímání a zamítání modelů)
- **observační učení** (zástupné učení)
- **sociální učení se zdůvodněním a záměrem** (základ v kognici a přijatém principu a vůli)

Základní vrozenou dispozicí, se kterou dítě přichází na svět je podle Vágnerové (2000) schopnost preferovat podněty sociálního charakteru, kdy dítě stimuluje cizí lidský hlas, obličej i ostatní smyslové podněty. Reaguje na oční kontakt, jenž velmi brzy udržuje, svými projevy pak stimuluje chování dospělých ke specifickému chování. Významným projevem sociálního kontaktu dítěte je první úsměv označující se jako „sociální úsměv“ a to je jeden z počátečních projevů tolik zázračného procesu socializace. Prvotní a nejdůležitější vztah pro dítě je vztah s matkou nebo jinou trvale pečující osobou. Z tohoto důvodu je v současné době kladen velký důraz na upřednostňování rané pěstounské péče (pro zdravé nastartování utváření osobnosti) před péčí ústavní.

Postupně se dítě seznamuje s rozmanitostí prostředí, lidí a jejich projevů, dochází k rozvoji prosociálního chování, kdy si uvědomuje sám sebe, svůj vnitřní svět, učí se projevovat navenek a respektovat ostatní. Je velmi důležité, aby dítě v předškolním období mělo možnost žít ve společenství dětí stejného věku a zdravě se rozvíjet. Úroveň sociální zralosti a zdatnosti je také důležitým předpokladem pro úspěšný vstup do základní školy.

1.5 Rodina

Rodina je základním činitelem socializace poskytujícím jedinci identifikační vzory umožňující seznamování s mužskou a ženskou rolí. Je obecně považována za základní článek ve společnosti, plní několik funkcí jak pro její členy, tak i pro společnost. Z její existence vyplývá funkce biologická, ekonomická, socializační a emocionální.

Ze sociologického pohledu podle Giddense je rodina: *„Skupina jednotlivců, spojených pokrevními svazky, manželstvím nebo adopcí, která vytváří ekonomickou jednotku a její dospělí členové zodpovídají za výchovu dětí. Ve všech známých společnostech existuje nějaká forma rodiny, ale charakter rodinných vztahů je velmi variabilní. V moderní společnosti převažuje rodina nukleární, ale známe i řadu typů rozšířené rodiny“* (Giddens, 1999, s. 552).

Giddens (1999) ve své sociologické analýze manželství a rodiny uvádí, že moderní doba přinesla značné změny v instituci rodiny. Řeší, zda je rodina na pokraji zhroutilí, nebo jde jen o proměnu do jiné podoby. Zabývá se rozdílnými názory na tuto problematiku, což je na jedné straně podpora nejrozmanitějších forem rodiny a sexuálního života, na straně druhé pak návrat k tradiční rodině s obnovou mravního smyslu rodinného života. V obojím vidí problém, přičemž řešení spatřuje v jistém kompromisu mezi oběma postoji.

Rodina je pro dítě beze sporu nejzákladnějším a nejzásadnějším prostředím pro jeho zdravý vývoj po všech stránkách. Každá rodina je originál a jako jedinečný živý organismus se také projevuje. Povinností rodičů je své děti vychovávat. Výchova znamená určité působení rodičů, kteří v ideálním případě vhodným způsobem v dítěti podporují to, co je v něm pozitivní, a to, co je negativní, mu pomáhají zvládat. Vzhledem k dítěti rodiče zaujímají určitý výchovný styl. Základní dělení těchto stylů podle Fontany (2010):

- **autoritativní styl výchovy** - rodič klade na dítě přiměřené požadavky, poskytuje zdravou míru svobody a provádí vhodnou kontrolu, vede k zodpovědnosti, nastavuje mantinely, je stylem optimálním

- **autoritářský styl výchovy** - rodič přistupuje k dítěti z pozice moci, uděluje příkazy, které pak důsledně kontroluje, bez vřelosti a oboustranné komunikace
- **shovívavý styl výchovy** - rodič dává dítěti velkou svobodu, kterou není schopno unést, přijímá ho, na dítě nejsou kladeny téměř žádné požadavky, nejsou kontrolovány, často vysoká míra citovosti ze strany rodiče, neřeší problémy
- **zanedbávající styl výchovy** - rodič se projevuje vůči dítěti jako pasivní, nedůsledný, často nemá o dítě zájem, někdy ho dokonce odmítá

Rodina dle Matějčka (1986) poskytuje uspokojování základních potřeb dětí, ale i uspokojení základní potřeby rodičů dětmi, jedná se tedy o obapolný vztah, oboustranný proces socializace. Kromě fyziologických potřeb, jejichž uspokojování je zcela jistě podstatné, jde o uspokojování potřeb psychických. Jedná se o:

- **potřebu stimulace** co do množství, kvality a proměnlivosti
- **potřebu smyslupného světa**, pro vznik zkušeností, znalostí, chápání nějakého řádu
- **potřebu životní jistoty**, k jejímuž naplnění dochází v citovém vztahu
- **potřebu identity a vlastní společenské hodnoty**
- **potřebu životní perspektivy**, neboli otevřené budoucnosti

Rodina je pro dítě zprostředkovatelem jeho dalšího sociálního začlenění, má za úkol jej nejdříve vybavit sociálními dovednostmi, které pak v širší sociální skupině bude schopno uplatňovat.

Podle Matějčka se rodičovské vzorce utváří již v dětství. *„Postoje k rodičovství se začínají tvořit hluboko ve vlastním dětství, kdy si dítě v intimitě rodinných vztahů tvoří základní představu o rodinném životě, kde vnímá role jednotlivých členů rodiny – matky, otce, babičky, dědy a ostatních, kteří do rodinného společenství patří“* (Matějček, 1986, s. 330).

1.6 Rituály

Rituály jsou běžnou součástí života každého člověka, mají různou podobu a zajišťují bezpečný kontakt člověka s něčím novým. Pomáhají zvládat stresové situace.

Podle Mircey Eliada (1994) se svět rozlišuje na svět profánní, tedy moderní a svět posvátný, tedy náboženský. Ty jsou rozděleny a Eliade vnímá prahy vstupu do světa posvátného a odchodu do světa profánního. Podle Arnolda van Gennepa (1997) je jejich provázanost možná pouze skrze specifické rituály, a to přechodem z jednoho světa do druhého. Koncepce přechodových rituálů dle A. van Gennepa:

- **preliminární rituály** - odlučování, oddělování, určitá změna stavu, jako je odloučení od rodiny a příprava na vstup do mateřské školy, do manželství, jedná se o určitou přípravu na přechod
- **liminární rituály** - prahové, pomezí, jedná se o mezistádium mezi minulostí a budoucností, jako zásnuby, den otevřených dveří, patří sem např. „očistné rituály“, seznámení a osvojení si pravidel, jež jsou pak přirozeně dodržovány
- **postliminární rituály** - rituály sloučení, vstup do nové skutečnosti, změna stavu a jeho přijetí - svatba, vstup do MŠ, apod.

Giddens rituály svým sociologickým pohledem popsal takto, jsou: „*Formalizované způsoby chování, jichž se pravidelně účastní členové skupiny nebo komunity. Rituály se samozřejmě uplatňují zejména v doméně náboženství, ale zdaleka nejen tam. Většina skupin má rituální praktiky toho či onoho druhu*“ (Giddens, 1999, s. 552).

Podle Anselma Grüna (2013) se přechodové rituály dříve vztahovaly vždy k jedné konkrétní události, jako je například přechod do nového domu nebo kostela. Jako patrona přechodových rituálů uvádí svatého Kryštofa, jenž byl malován v nadživotní velikosti na zeď každé velké katedrály, aby každý, kdo z ní vycházel, byl pro daný den chráněn před vším zlým. Při vstupu do chrámu se musel každý nejprve očistit od světského světa. Tento rituál v katolickém světě na mnoha místech existuje stále v podobě smočení prstů ve svícené vodě a následném pokřižování, očištění od špíny světa. Důležité jsou rituály při narození, vítání nového človíčka, ale také při odchodu

z tohoto světa, smuteční rituál, jenž pomáhá vyrovnat se se ztrátou blízkého člověka, smutkem či bolestí.

V praxi se tedy setkáváme s termínem přechodový rituál, kdy se jedná o akt, který pomáhá v přechodových situacích zvládat obavy a strach. Životně se jedná o přechody, jako je narození, smrt, dosažení dospělosti, přechod do zralého věku, do důchodu. I dítě prožívá každodenní přechody a bytostně potřebuje pro jejich zvládnutí jistotu, jíž mu mohou poskytovat právě konkrétní rituály (např. každodenní četba před spaním, společná modlitba, ranní způsob probuzení apod.). Také v mateřské škole je třeba dbát na pravidelné rituály, které v dětech utváří pocit bezpečí, ať už se jedná o pravidelné přivítání se, společnou modlitbu, stolování, pravidelnost v organizaci dne, svolávání ke společným činnostem, ale také pravidelná četba pohádek či příběhů z Bible. Děti rituály vyhledávají, například se chtějí vítat při příchodu a loučit při odchodu, tyto procesy většinou mají jasně danou podobu. Rituály zkrátka jedny dveře zavírají a druhé dveře otevírají. Skrývají v sobě pravidelnost, rytmus života, který děti potřebují k tomu, aby dospěly. Každý člověk by měl v sobě najít svůj vlastní rytmus a respektovat ho, neboť určitý denní řád napomáhá ke srozumitelnosti běhu života. Anselm Grün (2013) zastává názor, že děti zkrátka rituály potřebují, neboť jsou pro ně jistotou, jež skýtá pocit bezpečí, zahánějí strachy. Děti si rituály někdy dokonce vymýšlejí, třeba když musí šlápnout na každý třetí kámen, pak věří, že je tento jev před nějakým nebezpečím ochrání. Zajišťují si tak svoji oporu, bezpečí a ochranu v tolik nepřehledném a nebezpečném světě. Tento jev je však projevem jisté nezralosti a během života člověka bývá nahrazován rituály moudřejšími. Pokud by však přetrvával v podobě nutkavých myšlenek souvisejících s úzkostí, mohl by se rozvinout v obsedantně-kompulsivní poruchu. Rituály v sobě skrývají cosi magického, vždyť je to vlastně snaha o uchopení božího vlivu, ať už tuto moc pojmenujeme jakkoliv. I u dospělých se jedná o potřebu jistoty a ochrany. Jako pro někoho může být touto ochranou Ježíšův kříž, obrázek či jiný předmět, pro dítě poskytovatelem jistoty může být hračka nebo jiná věc přinesená do školky, která mu připomíná maminku nebo Boha a tím plní tolik důležitou funkci zajištění opory a jistoty.

V rituálech jsou ještě ukryty další efekty, jako je např. prostředek k vyjadřování pocitů, které by jinak zůstaly ukryty, dále také posilují vztahy a zasahují hluboko do

dětské duše. Takovým příkladem jsou narozeniny, kdy dítě prožívá svůj den, může si uvědomit svoji jedinečnost a jindy zase jedinečnost druhých. Rituály poskytují možnost ke hře, rozvoji fantazie, každý má možnost respektovat společný rituál, ale také si vytvářet svůj vlastní.

Každá vývojová fáze nutí člověka rozloučit se s něčím zaběhlým a důvěrně známým, vždy je třeba vrhnout se do nového a neprozkoumaného světa, ať už se jedná o změnu v životě dospělého člověka či dítěte. To vyžaduje skutečnou odvahu, sílu, energii, a často je také třeba sociální podpory ze strany důvěryhodné osoby či osob.

1.6.1 Stres

Stres představuje situaci určité zátěže, jež je vnímána jako ohrožení tělesné nebo duševní pohody člověka. Události, které stres vyvolávají, jsou nazývány stresory a reakce člověka na ně je nazývána stresová reakce. Každý člověk má rozdílné vnímání těchto událostí, proto je také prožívání stresové záležitosti zcela subjektivní. Stres je vnější a vnitřní. Je také rozlišován jako eustres, zdravý stres, motivující k lepším výkonům a distres, jenž je naopak nezdravý a dlouhotrvající stres, může somatizovat a projevit se negativně na zdraví jedince (Nakonečný, 1998).

1.7 Spiritualita

Termín **spiritualita** je zajisté spojen s něčím, co běžné vnímání člověka přesahuje, nabízí propojení s tím, co není hmatatelné. Je možné ji prožívat různými způsoby, ať už v pojetí náboženství, či propojením s přírodou, hudbou nebo krásnem. Lze ji definovat různými způsoby, jako např. takto: *„Spiritualita (z lat. spiritualis, duchovní), česky duchovnost, hebrejsky ruchanijut, znamená životní praxi, způsob vnímání a osobního zacházení s tím, co člověka přesahuje: s Bohem, s božským, s transcendencí. Lze ji též definovat jako rozměr života, „v němž si uvědomujeme Boží přítomnost“. Náboženská spiritualita je vnitřní, osobní stránka zbožnosti a náboženství.“*³

Křesťanská spiritualita představuje pevně zakotvený život, který je opatrován samotným Bohem, je v kontaktu s něčím duchovně vyšším a racionálně

³ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Spiritualita>

neuchopitelným. Je skutečná, je průvodcem životem člověka, kdy působí jako kompas, který pomáhá zorientovat se v nepřehledném životě. Nic nepředepisuje, neboť každý si musí najít svoji vlastní cestu, a ta může být pro jednoho naprosto odlišná, nežli pro druhého. Základním kamenem morálních hodnot v křesťanském světě je bezesporu desatero, ve kterém Bůh člověku předkládá základní požadavky v jeho přístupu k sobě, druhým i Bohu (Bible, 2. Mojžíšova, 1995).

Křesťanská spiritualita je vyjádřena konkrétním chováním, přičemž tradice považuje za tři nejdůležitější postoje ctnosti v podobě víry, naděje a lásky. „ *A tak zůstává víra, naděje, láska- ale největší z té trojice je láska*“ (Bible, 1. Korintským 13:13, 1995).

Podle Anselma Grüna (2013) je třeba tyto ctnosti praktikovat v běžném životě a vybízí k jejich vnímání tímto způsobem:

Víra neznamena pouze věřit v Boha, ale také věřit v lidi. Má také velký význam pro výchovu. Věřit neznamena tvářit se, že dělám vše perfektně, ale důvěřovat, že mé jednání je požehnané, i když občas dělám chyby. Výsledek výchovy je vždy nejistý, ale důvěra každého vychovatele ve vyšší moc ho vede k zodpovědnosti a uvědomění si, že není jediným činitelem, jenž ovlivňuje proces výchovy. Uvědomění si, že výchova je především vztah. Věřit v dítě znamená věřit v jeho dobré základy, vidět v něm Boží dar, neboť Bůh s ním má své záměry a úkolem dospělého je dítě v naplnění těchto záměrů doprovázet.

Naděje zviditelňuje neviditelné, je to síla, která vyvolává pohyb. Naděje poskytuje prostor budoucnosti, prostor projevit se. Naděje zprostředkuje prostor, který dává naději, že žít se vyplatí. Děti disponují velkými zdroji a bohatou tvořivostí, dospělí pak mají povinnost jim poskytnout podmínky, aby tyto zdroje využily.

Láska je sám Bůh, jak říká Bible, proto je důležité pro člověka přicházet k samému prameni, aby dokázal milovat bez podmínek. Pokud věřit, znamená vidět v dítěti dobré, pak milovat, znamená dobře s dítětem zacházet.

Sílu těchto tří ctností ostatně potvrzuje i Zdeněk Matějček v knize Křesťanství a psychologie v souvislosti s principy rodinné výchovy, kdy odkrývá u dětí v SOS vesničce nové uvědomění si budoucnosti, po trvalém vnímání pouhé přítomnosti:

„Vždy si při této příležitosti připomínám onu trojici, o které mluví apoštol Pavel: víra, naděje, láska. Víra a láska se zdůrazňují, naděje bývá trochu v pozadí. Ukázalo se však, že naděje je ohromná duševní síla. Jakmile děti objevily budoucnost, začaly se zajímat o minulost“ (Matějček, 1992, s. 35).

1.8 Křesťanská výchova

Křesťanská výchova se nezaměřuje pouze na evangelijní poselství, neboť ono samo je ve své podstatě spojeno se všemi oblastmi lidského života. Jejím úkolem je harmonické propojení víry, výchovy a vzdělání, a také rozvoj křesťanské osobnosti dítěte, jež bude pevně zakotvena ve víře a přitom schopna samostatně a svobodně uvažovat i jednat. Zcela jistě nestojí mimo systém moderní pedagogiky, nýbrž je její součástí.

Z vývojové psychologie víme, že dítě je velmi tvárné, a proto je třeba jej přirozenou cestou pozvolna a s láskou vhodně tvarovat. Křesťanská výchova má specifické prostředky, jako je přijímání a respektování dítěte takového, jaké je, ovšem v pevně stanovených mezích, osvojování si morálních hodnot zejména formou nápodoby a vlastním laskavým přístupem k němu. Tyto hodnoty jsou považovány za základ pro utváření člověka, ale i celé společnosti. Výchova v křesťanském pojetí znamená v první řadě odpovědnost Bohu za postoj a chování k dítěti.

Bible odhaluje pohled samotného Boha na děti: *„Tu mu přinášeli děti, aby se jich dotkl, ale učedníci mu to zakazovali. Když to Ježíš uviděl, rozhněval se a řekl jim: „Nechte děti přicházet ke mně, nebraňte jim, neboť takovým patří království Boží. Amen, pravím vám, kdo nepřijme Boží království jako dítě, jistě do něho nevejde“ (Bible, Marek 10:14-15, 1995).*

Pedagogika dle Anselma Grüna (2013) odkrývá tři typy učitelů. „Poučovatel“, jenž plní svými schopnostmi a dovednostmi děti jako prázdné nádoby, které představují nevědoucí bytosti potřebné poučovat. „Hrnčír“, který dle své představy formuje kus hlíny, vyžaduje od dětí poslušnost a podřazený postoj. „Zahradník“, jenž respektuje potřeby každé rostliny a snaží se u každého dítěte zúrodnit jeho vlohy, charakter a temperament. Přestože někdy každé dítě potřebuje poučovatele, nejdůležitějším průvodcem na jeho cestě je zahradník, který si uvědomuje jedinečnost

každého, potřebu sebevzdělávání a rozvoj osobnostních předpokladů. Bere v potaz, že učení souvisí s neustálým hledáním spojeným s chybami i neúspěchem, důležitost emocionální podpory, nutnost zprostředkování norem a hodnot, osobní svobody a zodpovědnosti.

Každý moudrý učitel si je vědom, že výchova je skutečně vztah, to znamená, že v tomto procesu nedochází pouze ke vlivu učitele na dítě, ale také naopak. *„Mateřská škola zajišťuje institucionální vzdělávání, kde dochází k interakci dětí a pedagogů, směřující k osvojení si dovedností, vědomostí a návyků. Toto vzdělávání navazuje na rodinné vzdělávání, prohlubuje je a doplňuje. Mateřská škola není místem výkonu, ale místem rozvoje dítěte, a proto by neměly být zdůrazňovány rozdíly mezi jednotlivými dětmi“* (Mertin, Gillernová, 2010, s. 86).

Děti od věku čtyř až pěti let podle Anselma Grüna postupně přestávají být samolibými egocentriky a začíná se u nich utvářet morální citění, sociální kompetence a schopnost vcítit se do pocitů i tužeb druhých lidí. Podle Piageta se jedná o druhou vývojovou fázi dítěte, fázi symbolického a předpojmového myšlení (Vágnerová, 2000). Velkou roli zde však hraje prostředí a zejména pak lidé, kteří jsou vzorem utvářející se morálky a prosociálnosti. Je třeba v každé vhodné situaci dětem zprostředkovávat zdravé postoje a způsoby chování, ať už v běžných situacích či příležitostech (např. období adventu, vánočních dnů), kdy je možné dětem živě a srozumitelně zprostředkovat, jak je důležité nemyslet jen na sebe, jakým způsobem lze udělat radost někomu jinému, a tím vlastně i sám sobě. Tak zcela jistě dochází k přirozenému utváření hodnot.

Pouze ten, kdo je schopen zdravě milovat a přijímat sám sebe, je také schopen milovat a přijímat druhé. Totéž se týká vymezování hranic a postojů k zodpovědnosti. To je opět potvrzením výroku, že výchova je vztah, kdy jedna strana ovlivňuje druhou.

Pět ctností dle Anselma Grüna (2013), které jsou důležité pro dítě i jeho vychovatele:

- poskytovat dítěti prostor pro samostatnost, dát mu důvěru, ale nadměrně ho neochraňovat
- podporovat dítě v odvaze, neshazovat ho, ale nevodit ho za ručičku

- nesnažit se dítě organizovat, vše mu plánovat, ale mít s ním trpělivost
- přijímat dítě takové jaké je a nepřisuzovat mu role, které by ho manipulovaly
- nenechat se ovládat perfekcionismem a být v klidu

2 DÍTĚ V ZRCADLE VÝVOJOVÝCH TEORIÍ

V průběhu historie se mnozí psychologové zabývali vývojem člověka a samozřejmě také pojetím předškolního dítěte v této teorii. Velmi zásadně ovlivnil pojetí vývoje člověka Sigmund Freud, jenž se zabýval mimo jiné pudovou teorií, kdy pudy jsou podle něho základním zdrojem utváření osobnosti člověka a jeho chování. Na tuto teorii navázal mimo také John Bowlby, i když se vydal poněkud jiným směrem. Zaměřil se na ústřední potřebu dítěte vázat se na blízkou osobu a utvářet tak prvotní vztah.

2.1 Bowlby a Ainsworthová

Koncepci připoutání dítěte k matce (attachment) rozvinul **John Bowlby**, který dle Heluse (2009) tvrdí, že rané připoutání dítěte k matce či jiné trvale pečující osobě je důležitým předpokladem pro další utváření blízkých a důvěrných vztahů v životě člověka. Podstatou je pevný citový vztah s matkou utvářený během prvních dvou let věku, kdy se dítě projevuje pěti instinktivními reakcemi krmením, úsměvem, mazlením, pláčem a následováním. Za klíčové považuje konkrétní reakce pečující osoby na projevy dítěte, jako je krmení, mazlení, hlazení, mluvení apod. Tento vztah poskytuje dítěti pocit bezpečí a jistoty tolik důležitý pro další vývoj. Z Bowlbyho teorie vyplývá, že pokud dítě nemá možnost odpovídajícího připoutání a prožívá citové strádání (deprivaci), nebude pravděpodobně schopno v budoucnu utvářet zdravé vztahy, může z něho vzejít jedinec poškozený, a dokonce vykazovat ve svém chování znaky psychopatologických jevů.

Mary Ainsworth podle Heluse (2009) navázala svým výzkumem na Bowlbyho a sestavila čtyři typy připoutání:

- **připoutání bezpečné a spolehlivé** – matka poskytuje svým chováním dítěti jistotu, to pak postupně zvládá odloučení s důvěrou v opětovné setkání

- **připoutání úzkostně vyhýbavé** – matka je pro dítě proměnlivě dostupná a nedostupná, dítě je zmateno, na odloučení reaguje s opatrností
- **úzkostně vzdorující připoutání** – matka je pro dítě ještě více proměnlivě dostupná či nedostupná, dítě se snaží všemi prostředky upoutávat její pozornost, jeho reakce na odloučení je vzdorovitá a plačtivá
- **dezorganizované připoutání** – opakovaná traumatizace dítěte ze strany matky, dítě má extrémní výkyvy ve vztahu k matce

2.2 Erikson a osm věků člověka

Erik Erikson sestavil osm stádií psychosociálního vývoje člověka. Vždy se jedná o určité dilema, konflikt, jenž je třeba vyřešit. Jedná se o vývojová stádia, která se postupně také stávají vrstvami naší psychiky.

Dle Vágnerové (2000) jsou to tyto fáze:

- 0-1 rok základní důvěra v život proti základní nedůvěře
- 1-3 roky autonomie proti studu a pochybám
- 3-6 let iniciativy proti pocitům viny
- 6-12 let snaživosti proti pocitu méněcennosti
- 12-19 let identity proti zmatení rolí
- 19-25 let intimity proti izolaci
- 25-50 let generativity proti stagnaci
- Od 50 let integrity proti zoufalství

Jednotlivé fáze představují mezníky signalizující proměnu v psychosociálním vývoji. Tento mezník se týká oblasti biologické, psychické nebo sociální. Přechody mezi fázemi probíhají někdy plynule a někdy dramaticky a pak se jedná o vývojovou krizi. V pohledu na předškolní dítě je aktuální vývojový přechod od autonomie proti studu a pochybám, kdy si dítě na základě důvěry v život uvědomuje své „já“ a poznává svět, k iniciativě proti pocitům viny, kdy je podstatným rysem tohoto věku aktivita, pro kterou se rozšiřuje prostor a možnosti jejího uplatnění. Dítě začíná své chování regulovat, dochází k utváření morálního usuzování a na základě toho také k osvojování hodnot. Předškolní dítě akceptuje pravidla chování, která mu prezentují důvěryhodné authority, setkává se však s konfliktem mezi vlastní aktivitou a pocitem viny. Ve svém

životě se dítě musí vyrovnávat s odloučením od matky při nástupu do mateřské školy a poté s odchodem z mateřské školy a přípravou na vstup do základní školy.

2.3 Kohlbergovo pojetí morálního vývoje

Podle Heluse (2009) **Lawrence Kohlberg** navázal na Piagetovu teorii. Sestavil tři úrovně morálního usuzování, z nichž vyplývá šest vývojových stupňů morálního usuzování:

- první úroveň - **předkonvenčního morálního usuzování**
 1. stupeň: orientace na trest a poslušnost – respektování pravidel určuje odměna a trest
 2. stupeň: orientace instrumentálně relativistická – správné je to, co uspokojí mé potřeby (dobré za dobré, zlé za zlé)
- druhá úroveň – **konvenčního morálního usuzování**
 3. stupeň: orientace na to, být „dobrý chlapec“, „dobré děvče“ – žádoucí chování pro pochvalu
 4. stupeň: orientace na zákon a pořádek – absolutní platnost zákona
- třetí úroveň – **postkonvenčního morálního usuzování**
 5. stupeň – orientace na sociální dohodu – dohoda společných pravidel a jejich respektování
 6. stupeň – orientace na univerzálně platné morální principy, uplatňované ale v souladu s vlastním svědomím

Kohlberg zde vyjadřuje vývoj od osobního zájmu, přes upevnění pravidel, po uznávání pravidel ve spojitosti s osobní odpovědností. Třetí, nejvyšší úroveň, je známkou osobnostní zralosti, není tedy automatická. Dítěte předškolního věku se týká úroveň předkonvenčního morálního usuzování (podle Kohlberga období předškolního dětství 2-7 let), kdy se setkává s odměnou a trestem za své chování a jednání, a to pak směřuje k orientaci na odměnu.

PRAKTICKÁ ČÁST

3 METODOLOGIE

Pro svoji práci jsem zvolila kvalitativní typ výzkumu daného tématu, jenž je dle Gavory (1996) považován za deskriptivně-induktivní, abych měla možnost více do hloubky nahlédnout do skutečného působení MŠKB, jejich záměrů, historie a především vlastní činnosti, kde je zřejmé, jak ve skutečnosti probíhá socializace hodnot v aktivitách a rituálech probíhajících na této mateřince.

3.1 Cíl práce a výzkumné otázky

Cílem tohoto kvalitativního výzkumu je zjistit, jakým způsobem dochází k socializaci hodnot u dětí navštěvujících MŠKB, jaké aktivity a rituály jsou v tomto procesu využívány, zda je křesťanství a víra v Boha trvalou hodnotou, která skýtá specifickou možnost předškolním dětem vhodnými prostředky předkládat důležité životní hodnoty, a také si je osvojovat.

Výzkumné otázky, na které bych chtěla svým výzkumem a z něj vyvozených závěrů odpovědět, jsou:

1. Na které hodnoty je kladen důraz na MŠKB?
2. Jaké prostředky jsou k socializaci hodnot na MŠKB využívány?
3. Jaký vliv mají na práci s dětmi na MŠKB křesťanské hodnoty?
4. Jaké hodnoty si děti při odchodu z MŠKB odnášejí?
5. Co si přejí pro své děti rodiče, kteří děti na MŠKB přivádějí?
6. Má církevní mateřská škola v dnešní společnosti své místo?

3.2 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek se v tomto případě postupně a přirozeně rozhojňoval dle situace a průběhu výzkumu. Během průběžné komunikace s ředitelkou a učitelkami MŠKB byl můj zájem plynule převeden na rodiče dětí v rámci jejich možností a podmínek potřebných pro průběh hodnotného rozhovoru. Doplnujícím, avšak velmi důležitým aspektem v mém výzkumu, ke kterému jsem ve finále dospěla, se staly rozhovory s učitelkami ZŠ a inspektorkou ČŠI. Paní učitelky ze základní školy na prvním

stupni měly na základě setkání s dětmi z křesťanské třídy možnost vyjádřit své zkušenosti s nimi při vstupu do ZŠ, ale také srovnání s dětmi příchozími z běžných mateřských škol.

3.3 Průběh výzkumu

Po zodpovědném zvolení tématu, jež mne skutečně zajímá, jsem oslovila paní ředitelku i učitelky na MŠKB, zda bude možné se zaměřit na jejich činnost. Také došlo k oslovení rodičů docházejících dětí, bude-li možné sledovat a natáčet jejich děti, použít pro moji práci získané fotografie, ale také zda budou ochotni mi poskytnout rozhovor. Vše jsem zabezpečila komunikací se zúčastněnými respondenty a jejich písemným souhlasem. Poté jsem započala dlouhodobé pozorování se záznamem pro další zpracovávání dat. Vybrala jsem si vhodné respondenty k rozhovorům, ty jsem oslovila a postupně prováděla rozhovory. S některými pouze jedenkrát, s jinými opakovaně, všechny byly nahrávány a následně přepisovány. Z těchto dat jsem pak pomocí otevřeného kódování analyzovala potřebné informace a ty pak zpracovávala pro jejich interpretaci (Hendl, 2005).

3.4 Výzkumné metody

Pro svůj výzkum jsem se rozhodla použít metodu nestrukturovaného otevřeného pozorování, a to jak přímého, tak nepřímého. Vždy jsem byla skutečností ve zkoumané realitě, někdy jsem se této reality účastnila aktivně a někdy pasivně. S dětmi i učitelkami z MŠKB se znám, dlouhodobě s nimi spolupracuji, měla jsem tedy vytvořené prostředí pro výzkum, kdy se dalo předpokládat, že nebudu *cizím narušitelem*, tudíž získaný materiál bude autentický. Zvolila jsem tedy pozorování jako nástroj validní. Reliabilitu zvolených výzkumných nástrojů jsem doplnila metodou polostrukturovaného rozhovoru z důvodu vyžití bezprostředního a osobního kontaktu s respondenty, což umožňuje získání co největší objektivity odpovědí (Švaříček, Šedová, 2007).

3.4.1 Pozorování

Při dlouhodobém pozorování klimatu třídy jsem se zaměřila na atmosféru, přístup učitelek, projevy dětí v běžném chodu třídy, ale také na skutečnost velmi

rozvinuté spolupráce s rodiči, kteří se často přímo účastní aktivit a činností třídy. Děti i učitelky vždy věděly, že jsem přítomna, ale ne vždy byly obeznámeny s předstihem s mým příchodem. Snažila jsem se do určité míry sžít s daným prostředím, abych skutečně nebyla rušivým elementem, nebo pouhým divákem. Mým cílem bylo zajistit si pozici někoho, kdo do zkoumané reality vlastně patří. Pozorované osoby pak neměly důvod chovat se nepřírozeně, jinak než obvykle. Děti mne přijaly a neměly potřebu se předvádět či se projevovat jinak nepřírozeným způsobem. Měla jsem možnost si zpočátku pozorování uvědomit psychologický jev, jímž je sociální deziderabilita, kdy *„lidé se často chovají tak, jak se domnívají, že to od nich daná skupina očekává, co pravděpodobně daná societa schvaluje a propaguje.“*⁴ Paní učitelky totiž zpočátku měly pocit, že musí podávat vynikající výkon, aby nezahabily jméno školy, ale i ony záhy pochopily a přijaly můj záměr, který jsem jim předestřela, a zvykly si na moje návštěvy jako na běžnou součást dění třídy. Snažila jsem se ve školce vyskytovat v různém čase, při různých aktivitách tak, abych při vyhodnocování pozorování měla jak konkrétní poznatky z jednotlivých aktivit a rituálů, tak celkový obraz dění na třídě.

3.4.2 Rozhovor

Pro rozhovor jsem vždy volila vhodnou dobu i prostředí, aby bylo možné z něho přirozeným způsobem vyzískat tolik potřebná data pro můj výzkum. Snažila jsem se o uvolněnou atmosféru, respondentu jsem vždy seznámila předem (při domluvě o schůzce) s důvodem našeho setkání. Vždy jsem vysvětlila, jak je tato schůzka pro mne důležitá, jak moc budu vděčná za spolupráci při rozhovoru. Za podstatné jsem považovala mimo jiné vytvoření příjemné přirozené atmosféry, aby si respondent nepřipadal jako u výslechu. Pokaždé jsem se dotázala, zda mohu použít diktafon pro potřeby nahrávky našeho rozhovoru a ve většině případů mi bylo vyhověno. Na každou schůzku jsem měla připraven hrubý nástin dotazů, ale většinou mi respondenti po prvotním seznámení s problematikou výzkumu vyšli vstříc svým spontánním projevem, který jsem pouze doplnila několika dotazy. Vždy jsem se soustředila na individuální rozhovor s jednou osobou, abych mohla vnímat jak verbální, tak neverbální vyjadřování respondenta. Některé rozhovory jsem vedla opakovaně.

⁴ <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/socialni-deziderabilita>

Prováděla jsem rozhovory s ředitelkou a zakladatelkou MŠKB, učitelkami na této škole působícími, učitelkami ze ZŠ, rodiči dětí, které na školu docházely (nyní jsou již v ZŠ), dětí, které na MŠKB dochází nyní, ale také s rodiči, kteří se svými dětmi teprve přišli k zápisu. Velmi mne zajímal názor rodičů na MŠKB a její činnost ze třech úhlů pohledu, které jsem poté měla možnost zhodnotit a porovnat. Podařilo se mi také uskutečnit rozhovor se současnou inspektorkou ČŠI, která byla v roce 1992 u zrodu alternativní křesťanské třídy na státní mateřské škole v pozici ředitelky. Zajímal mě její tehdejší postoj a motiv, ale také postoj a pohled na funkci a význam MŠKB v dnešní společnosti 21. století z její současné pozice inspektorky ČŠI.

3.4.3 Zakotvená teorie

Zakotvená teorie je podle Hendla (2005) určitá strategie výzkumu a způsob analýzy získaných dat. Jedná se o kvalitativní výzkum, který je zaměřen na vytváření teorie. Získaná a shromážděná data prostřednictvím pozorování a rozhovorů jsou později zpracovávána kódováním. Jedná se o tyto tři druhy:

- **otevřené kódování** – výzkumník při čtení terénních poznámek a přepsaných rozhovorů stanovuje kódy od obecnějších kategorií po konkrétnější, jak uzná za vhodné, aby posléze mohl vyvozovat závěry
- **axiální kódování** – vychází z otevřeného kódování, výzkumník hledá vztahy mezi různými kategoriemi a jejich propojenost, souvislosti mezi kategoriemi a koncepty
- **selektivní kódování** – základem je axiální kódování, výzkumník zná obraz o vztazích mezi kategoriemi, přezkoumává data a kódy, dále je zpracovává, hledá hlavní témata a kategorie, které budou základem pro vznikající teorii

V průběhu kódování mohou vznikat další otázky či potřeby dalšího získávání dat. To vše probíhá až do stavu teoretické saturace, kdy už další kódování nepřináší nové poznatky. Následně může být vytvořena výsledná teorie.

V rámci zkoumání reality na MŠKB jsem analyzovala získané údaje. Na základě otevřeného kódování jsem se pokusila o vyvození spojení mezi různými kategoriemi a proměnnými. Postupným vyhodnocováním získaných dat jsem došla k uvědomění si

saturace daného tématu a mohla jsem vyvodit závěry, podepřené praktickým základem výzkumu a následným kódováním. Využila jsem tedy otevřené kódování jako způsob zpracování shromážděných dat. Tento materiál jsem poté použila pro interpretaci závěrů výzkumného šetření.

4 MATEŘSKÁ ŠKOLA KARDINÁLA BERANA PLZEŇ

MŠKB vznikla v návaznosti na křesťanskou třídu při běžné plzeňské mateřské škole s téměř dvacetiletou tradicí. Jak jsem již uvedla v úvodu, tato škola je institucí zcela ojedinělou na území města Plzně a okolí. Po změně vedení na státní mateřince byla křesťanská třída vyzvána k ukončení činnosti, což bylo pro učitelky i rodiče nepřijatelné a po spoustě rozmanitých jednání došlo k osamostatnění této třídy pod záštitu Biskupství plzeňského, které se stalo zřizovatelem nově vzniklé církevní mateřské školy, tedy Mateřské školy kardinála Berana Plzeň. Plzeňský biskup Mons. František Radkovský svou podporou tedy zahájil uskutečnění vzniku první církevní školky v Plzni. Tato škola funguje v nové formě od září 2011 a je zařazena do Sítě škol a školských zařízení. Jedná se o jednotřídní mateřinku s kapacitou 24 dětí, o které pečují dvě učitelky a ředitelka. Škola je umístěna uprostřed jednoho ze sídlišť města Plzně. Je nutné podotknout, že mohla vzniknout pouze za předpokladu nadšení všech zúčastněných, jak učitelek, tak rodičů, kteří se nezištně podíleli na potřebných pracích, ale také na finančním zabezpečení školy po stránce vybavenosti. Finanční základ poskytlo Biskupství plzeňské, ale i další nadšení sponzoři.

4.1 Školní vzdělávací program MŠKB

Školní vzdělávací program MŠKB s názvem „Aby malé bylo velké“ (viz. Příloha č. 3) je zpracován v souladu s obecně platnými právními předpisy a jeho základním východiskem je Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV). Jeho struktura obsahuje vše, co má platný program obsahovat a svým názvem charakterizuje záměr školy a jeho spjatost s Kettovou pedagogikou jako nástrojem působení v mateřské škole v pojetí celostního přístupu k dětem ve spojení s křesťanskou výchovou. Vychází mimo jiné ze záměru RVP PV, doplňovat rodinnou

výchovu, což je podstatným rysem této mateřinky, a to i v rozměru duchovním, kdy na základě navázání neformálních vztahů s rodinou je usilováno o individuální zabezpečení dítěte s respektováním jeho zvláštností a na základě vzájemné spolupráce a účasti na společném díle také o návaznost na náboženskou výchovu v rodině. Podstatou působení MŠKB je její zaměření na systematické propagování a upevňování morálních hodnot, které jsou postavené na základech křesťanství. „*Kardinál Beran hájil ohrožené duchovní hodnoty, což je i dnes více než aktuální. Jako škola nesoucí jeho jméno se snažíme v tomto odkazu pokračovat.*“⁵

4.1.1 Hodnoty a socializace v RVP PV

Výchozím a závazným dokumentem pro pedagogickou práci na MŠKB a její Školní vzdělávací program je Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV), jenž mimo jiné vystihuje výchovu k hodnotám, tedy osvojování hodnot, jako jeden z rámcových cílů předškolního vzdělávání.

Tři rámcové záměry, jež stanoví RVP PV:

- *rozvoj dítěte, jeho učení a poznání*
- *osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost*
- *získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí*⁶ (RVP PV, 2004, s. 11)

V dokumentu můžeme nalézt zakotvení výchovy k hodnotám v rámcových cílech, klíčových kompetencích a nejkonkrétněji pak ve vzdělávacím obsahu. Důležitost úkolu vštěpovat dítěti podstatné hodnoty se uvádí v kapitole o pojetí předškolního vzdělávání. „*Úkolem institucionálního předškolního vzdělávání je doplňovat rodinnou výchovu. Předškolní vzdělávání má usnadňovat dítěti jeho další životní i vzdělávací cestu. Jeho úkolem je proto rozvíjet osobnost dítěte, podporovat jeho tělesný rozvoj a zdraví, jeho osobní spokojenost a pohodu, napomáhat mu v chápání okolního světa a motivovat je k dalšímu poznávání a učení, stejně tak i učit dítě žít ve společnosti*

⁵ <http://www.mskb.cz/charakteristika.html>

⁶ http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf

ostatních a přibližovat mu normy a hodnoty touto společností uznávané.“⁷ (RVP PV, 2004, s. 7-8).

Vzdělávací obsah je uspořádán do pěti vzdělávacích oblastí, které se v činnostech přirozeně propojují. Jsou to:

- dítě a jeho tělo – biologická oblast
- dítě a jeho psychika – psychologická oblast
- dítě a ten druhý – interpersonální oblast
- dítě a společnost – sociálně-kulturní oblast
- dítě a svět – environmentální oblast

Skrze konkrétní vzdělávací nabídku a realizované činnosti jsou průběžně naplňovány vytyčované cíle a výsledkem jsou očekávané výstupy, jichž dosahuje dítě na konci předškolního vzdělávání. Tyto výstupy však nejsou závazné, neboť každé dítě se nachází na jiném místě ve svém vývoji a má své tempo, proto je třeba brát v úvahu individuální možnosti a předpoklady každého z nich.

4.1.2 Kettova pedagogika

Hlavní činností v mateřské škole je bezesporu hra, proto i na MŠKB je stěžejním prostředkem výchovy a vzdělávání dětí. Ke své vlastní výchovně vzdělávací práci učitelky na MŠKB využívají mimo jiné tzv. Kettovu metodu. *„Celistvá na smysl zaměřená pedagogika Franze Ketta je pedagogický směr vycházející z křesťanského pojetí člověka, který vznikl v sedmdesátých letech 20. století v Bavorsku. U jeho vzniku byli **Sr. Esther Kaufmannová a Franz Kett**. Původně se tento pedagogický směr rozvíjel jako katechetický způsob práce s předškolními dětmi pocházejícími zejména z problematických sociálních podmínek. V průběhu let se z něj vyvinul **samostatný pedagogický systém**, který má své specifické postupy, principy, metody práce a pomůcky a je vhodný pro všechny věkové skupiny.“*⁸ Jedná se tedy o celistvou výchovu, zakotvenou v křesťanské pedagogice. Spočívá v tom, že nenásilnou, naopak naprosto přirozenou formou usiluje o propojení nebo spíše neoddělování

⁷ http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf

⁸ <http://www.kett.cz/clanky/hlavni>

náboženského a profánního vnímání světa. Děti jsou seznamovány se životem a vším, co k němu patří, tedy i s rozměrem duchovním jako součástí celku. Předmětem této metody není oddělené náboženské vyučování, kdy učitel cíleně vytváří situaci a ve vymezeném prostoru a čase vyučuje např. skrze biblické příběhy, a tímto děti seznamuje s Bohem. Cílem je opravdové vnímání života a radostného prožívání přítomnosti. Tato pedagogika vychází z praktického prožívání víry v rodině a poskytuje možnost přiměřenou formou mluvit s dětmi o Bohu.

Konkrétní činnosti mají své opakující se neměnné náležitosti, tedy určité jednotné schéma. Jedná se o rituály, které umožňují zakotvit ve známém, soustředit se a objevovat nové. Zařadit se do společenství a najít v něm své místo. Jsou vždy rozpracovány do pěti částí:

- společně se scházíme
- společně poznáváme svět
- něco nového vytváříme
- tancujeme a zpíváme
- loučíme se

Podle Franze Ketta se společenství utváří ve čtyřech vrstvách: jedná se o přirozené vnímání vlastní osoby, děti se učí vnímat a přijímat se, upevňovat vztah ke svému **JÁ**, na základě toho vyjít k druhému, tedy **TY**, pak ke společenství, tedy **MY**, a poté do takového společenství je zván **Bůh**. To vše promyšleně a nenásilně. (Aby malé bylo velké, 2008)

4.2 Aktivity a rituály v MŠKB

Život v MŠKB probíhá do jisté míry jako na každé jiné mateřince, která si zakládá na úctě k člověku a skutečně praktikuje stanovené cíle a záměry. Přesto je MŠKB ve svých aktivitách jedinečná.

4.2.1 Aktivity, které jsou pro MŠKB charakteristické

Aktivity, které charakterizují činnost MŠKB jsou mimo utváření specifického prostředí a atmosféry např. tyto: **jedno dopoledne v týdnu je vždy věnováno biblickému příběhu a praktickému upevňování víry, které je zajišťované externím**

církevním představitelem z některé plzeňské církve, na půdě školy. Většinou je touto osobou muž, což je pro děti velmi důležité. Jelikož v Plzni velmi dobře funguje ekumena (společenství všech křesťanských církví), jsou i v této školce, přestože je zřizovatelem katolické biskupství, děti z mnoha církevních denominací (církevních organizací). Skrze tato pravidelná setkávání s plánovaným záměrem, jenž má svou posloupnost, jsou děti fundovaně seznamovány s biblickým poselstvím.

Pravidelné biblické vyučování

zástupce katolické církve

zástupce metodistické církve

Dalším specifikem jsou **návštěvy v plzeňském Hospici sv. Lazara**, na které se děti důkladně připravují, chystají program a vlastnoručně vyrábějí dárečky pro potřebné. Děti jsou tak velmi přirozeně a nenásilně seznamovány se světem těžce nemocných a učí se, jak do tohoto prostředí přinášet radost a život. Tato návštěva probíhá nejprve společným programem v kapli Hospice, a poté dle zájmu dětí skupinově i na pokojích ležících klientů. Ze zkušeností sestřiček daného zařízení i učitelek a rodičů dětí, je tato návštěva pro obě strany velkým požehnáním.

Návštěva Hospice sv. Lazara

na návštěvě u klienta Hospice

představení v kapli Hospice

Mateřská škola **spolupracuje s Vyšší pedagogickou školou ve Sv. Janu pod Skalou**, a to jak při společných akcích, tak i jako škola poskytující praxi studentkám tamního institutu. Její ředitelka byla velkou oporou při zrodu původní alternativní třídy s křesťanským zaměřením, neboť se v daném oboru velmi dobře orientovala a své znalosti a dovednosti mohla poskytnout jako základ pro specifickou pedagogickou činnost.

Na akci ve Sv. Janu pod Skalou

studentky s programem pro děti

zábavné dopoledne se zvířátky

Dalším důležitým subjektem **ke spolupráci je církevní mateřská škola v německém Neumarktu**, se kterou je MŠKB dlouhodobě spjata a skýtá velké možnosti poznávat cizí jazyk i kulturu. Děti se také na MŠKB nenásilnou formou průběžně

seznamují s německým jazykem, kdy je velmi důležité se setkávat s rodilými mluvčími a učit se i na nižší úrovni znalosti jazyk přirozeně používat. Spřátelené školy se navzájem navštěvují, obohacují a zejména MŠKB čerpá z tradičních zkušeností německých kolegyň. Jedná se o zkušenosti organizační, ale i praktické, vycházející z teoretického základu křesťanské pedagogiky. Díky dlouhodobé spolupráci bylo také možné uskutečnit vlastní otevření církevní školky v Plzni, neboť z německé strany přišla velká podpora při jejím zakládání.

Na návštěvě v Německu

na výletě na Habsberg

program pro děti

Spolupráce s rodiči při různých aktivitách je naprosto běžnou součástí programu školy a samozřejmostí z obou stran. Rodiče se podílí na plánování, konkrétních činnostech i pracích, které jsou v souvislosti s chodem školy potřeba. Jezdí běžně s dětmi na výlety, jako např. do Německa, trvale a aktivně se zajímají o dění na třídě, bezprostředně komunikují s učitelkami a mimo jiné se také pravidelně účastní společné bohoslužby.

Spolupráce rodiče – škola funguje

brigáda s rodiči

bohoslužba slova s rodiči
a p. biskupem Radkovským

4.2.2 Rituály jako běžná součást MŠKB

Jak již bylo v teoretické části objasněno, hrají rituály v životě člověka velmi důležitou roli. Také v činnosti MŠKB jsou velmi často využívány, a to jak v pojetí náboženském, tak v situacích běžného života. Velkou jistotou pro děti předškolního věku je denní řád, který je i v této mateřince dodržován a děti se tak mají o co opřít, na co se spolehnout. Učí se vnímání času a orientaci v něm. Každá denní doba má své opěrné body, jako je společná modlitba při ranním setkání, před jídlem, signál k ukončení hry či svolávání písničkou ke společné činnosti i hře. Pravidelná setkávání s rodiči při bohoslužbě, setkávání s duchovními učiteli, ale i konkrétní opakující se vytváření prostředí, ze kterého vychází při společném následném poznávání nového. Samozřejmostí jsou oslavy svátků, jako jsou Velikonoce a Vánoce s křesťanským poselstvím, ale také narozeniny a svátky dětí.

5 VLASTNÍ POZOROVÁNÍ

Pozorování jsem prováděla dlouhodobě, nepravidelně, plánovaně i neplánovaně. Snažila jsem se zjistit, zda jsou skutečně realizovány záměry a cíle školy, ale také jakým způsobem. Zaměřila jsem se na atmosféru daného prostředí, která se

jeví vždy jako otevřená, přátelská a přijímající. Děti jsou ráno při příchodu do školky osobně přivítány konkrétním oslovením, mají možnost svobodné volby činnosti či hry a po příchodu všech se schází u kříže, kde se společně se svojí paní učitelkou modlí, děkují a zahajují tím společný čas na počátku dne. Bývají zde slyšet především díkůvzdání a prosby jako: „*Děkuji ti, Pane Ježíši, za mojí maminku a prosím Tě za bratříčka, aby se brzy uzdravil.*“ Děti jsou tímto vedeny k úctě za vše dobré, co je v jejich životech, mají možnost si to uvědomit, ale také prosit a přimlouvat se za to, co trápí je i lidi v jejich blízkosti. O svých radostech i starostech se pravidelně sdílejí jak ve společenství u kříže, tak individuálně dle potřeby během dne. Ačkoliv jsou na této škole děti jako každé jiné, je na první pohled zřejmé, že vnímají svět jinak, než je u dětí tohoto věku běžné.

5.1 Konkrétní činnost na MŠKB s využitím námětu z metodické příručky „Aby malé bylo velké“

Ráno probíhaly volné hry a aktivity s postupným vítáním dětí, ukončením her se zacinkáním zvonečku, postupným úklidem. „*Eliško, podívej se, prosím, jestli je v kuchyňce všechno v pořádku....*“ „*Není...*“ „*Dej to, prosím do pořádku.*“ Dále společným setkáním u kříže s modlitbou, kde se sešly s písničkou: „*Chytne se za ruce, uděláme kruh, Pán Bůh nám to dal, že tu nejsem sám. Co dělají rádi velcí kamarádi, co dělají rádi kamarádi.*“ Děti vymýšlí: „*Hrají si, hrají si, lalala...pomáhají si.....tancují....*“ Měly možnost se sdílet o tom, co měly na srdci: „*Mně se dnes podařila moc hezká silnice, odpoledne si ji dostavím*“. Daník přinesl fotografii z výletu a těšil se, že ji ukáže všem dětem, vyprávěl, kde s rodiči byl. Pro zklidnění si po kroužku poslaly „elektriku“. Modlily se před jídlem a poté společně svačily. „*Děkujeme Ti, Pane Ježíši, že máme co jíst, a že nám paní kuchařka připravila dobrou svačinku.*“ Po svačince si lehaly postupně na koberec a čekaly na ostatní při klidné hudbě a těšily se na společnou činnost.

Téma: Leť, beruško zlatá

Pomůcky: zelený kruhový šátek, sluníčko sedmítečné vyrobené z papíru, kolečka z černého papíru, červené šátky, černý papír, červený papír, lepidlo, nůžky.

Společnou písničkou si navodily činnost: „*Bílá, žlutá, zelená, tolik barev země má. Modrá, hnědá, červená, tolik barev země má. Spolu můžem' po ní jít, spolu můžem' na ní žít.*“ Za učitelkou tvořily hada, poté se sešly v kruhu kolem velkého zeleného kulatého šátku. Učitelka: „*Jakou barvu jsem vybrala?*“ Děti: „*Zelenou!*“ Učitelka: „*Co ta zelená znamená?*“ Děti: „*Trávu, mech.....*“

Pod vedením učitelky děti napodobovaly, co se asi děje v trávě, kdo tam žije. Učitelka vyprávěla jednoduché příběhy o životě v trávě, děti je mohly dotvářet. Např. „*Na jednom paloučku se vydal na procházku brouček....*“ Natálka pokračovala: „*Ten brouček se totiž ztratil a vydal se hledat cestu za maminkou....*“

Učitelka přinesla červený šátek a v něm bylo cosi zabaleno: „*Co je tam schované?*“ Děti hádaly, přemýšlely. Učitelka poprosila Adélku, aby odhalila jeden cípek, Matýsek další a další...najednou se vyklubala beruška. Děti ji poznaly a řekly si, že se jí také říká slunéčko sedmítečné. „*Kolik má brouček nožiček?*“ Děti počítaly.

Cvičení - protažení těla jako beruška, šimraly se po těle dle pokynů „*Ted' můžeš pošimrat i kamaráda.*“

„*Zjistíme, co by si beruška přála.*“ Beruška kolovala po kroužku, děti říkaly jaká je vlastnosti, beruška mluvila skrze učitelku, děti se jí mohly i ptát. Učitelka s ní poletovala mezi dětmi, vždy dosedla a oceňovala na každém dítěti jeho kvalitu. „*Matýsek je moc šikovný stavitel...*“ Poté odletěla do světa a děti přemýšlely, co tam asi uvidí. Děti: „*Kytičky, stromy, zvířátka...*“

Písnička: „*Ahoj, ahoj! Je dobře, že jsi s námi! Ahoj, ahoj! Je dobře, že jsi tu!*“

Poté si každé dítě vzalo svůj barevný šátek a z jednotlivých komponentů sestavovalo svoji berušku. Děti sestavovaly, počítaly, porovnávaly. Vytvářely kamarádku.

Učitelka: „*Ve světě je spousta malých věcí, ale také velkých. Kdo je malý, potřebuje ochranu, kdo je velký, může ochranu poskytovat. Jako my, když se modlíme k velkému Bohu nebo pomáháme někomu, kdo naši pomoc potřebuje.*“

Básnička: „*Jedna tečka, druhá tečka Vítek čeká na dědečka, třetí, čtvrtá, pátá, leť beruško zlatá! Šestá tečka, sedmá tečka, lítej, broučku, do kolečka.*“

Taneček: „*Beruško, půjč mi jednu tečku*“ Poté si děti u stolečku ještě vyrobily berušku z papíru- stříhaly, vytrhávaly, lepily, dokreslovaly. Vznikla „berušková“ výstava. Poté se všichni zapojily do úklidu a chystaly se ven.

práce se šátky na koberci

další rozpracování tématu u stolků

5.2 Závěry pozorování

V každodenním životě třídy je zjevné citlivé využívání přirozených situací, které v daném prostředí třídní komunity vznikají. Jedná se např. o situace vhodné k řešení, jako jsou nenaplněné okamžité touhy či konflikty. Paní učitelky využívají techniky efektivní komunikace s úctou k dítěti.

Příklad vzniklé situace:

Při rozdělování barevných šátků se nesplnilo přání Janičky, která si přála červený šátek a vyjádřila své rozhořčení: „*Já jsem chtěla červený šátek a ne modrý!*“ Paní učitelka uprostřed činnosti zareagovala: „*Janičko, však víš, že každé přání nemusí být ihned splněno. V životě je to také tak, že nedostaneme vše, co si přejeme. Příště se pokusíme myslet na to, aby sis mohla vybrat. Souhlasíš?*“

Děti se skrze situační učení učí vnímat sebe samé, uvědomovat si své potřeby a touhy, vhodně je naplňovat, ale i zvládat. Učí se vnímat existenci a potřeby druhých, případně se podílet na jejich naplnění. K tomu ve velké míře napomáhají návštěvy v plzeňském hospici. Děti mají možnost si uvědomovat hodnotu těžce nemocných lidí, kteří jsou potřební, tzn. lidé, kteří mají potřeby, jejichž naplnění zajišťují druzí. Je pro ně prakticky uchopitelné, jak se v této záležitosti mohou angažovat ony samy. I ony si pak mohou uvědomit, že se o ně někdo s láskou stará, naplňuje jejich potřeby, že to vše není samozřejmost, nýbrž ochota přijímat je takové, jaké jsou.

Jako podstatné vidím utváření vděčnosti vůči lidem i Bohu na základě praktických zkušeností.

6 INDIVIDUÁLNÍ ROZHOVORY

Rozhovory byly prováděny celkem s dvaceti respondenty, některé opakovaně. Jsou rozděleny do samostatných skupin respondentů zhodnocovány postupně a poté souhrnně. Na závěr jsem se pokusila vyvodit jakousi teorii ze získaných analyzovaných dat.

6.1 Rozhovor s paní ředitelkou MŠKB a zakladatelkou původní křesťanské třídy

S paní ředitelkou MŠKB a zakladatelkou původní křesťanské třídy v jedné osobě jsem vedla několik rozhovorů, podle potřeby v průběhu pozorování a rozhovorů s ostatními respondenty. Z těchto rozhovorů vyplývá její záměr, ale také vlastní zhodnocení plánovaného záměru za období 21 let působení v předškolním zařízení s alternativním programem křesťanské výchovy.

Otázka ze strany výzkumníka: „Co bylo vaším motivem pro založení křesťanské třídy v roce 1992?“

Respondentka odpověděla s naprostým přesvědčením: „*Takové nějaké svědomí, které mi dalo impuls uvědomit si, že tady v Plzni žádná křesťanská třída není a je třeba, aby se do naší společnosti navracely křesťanské hodnoty.*“ Pokračovala: „*Mým záměrem bylo navázat na tradiční křesťanské hodnoty, které byly totalitou násilně přerušeny, vždyť jsou to evropské kořeny kultury, tedy i naše. Jako důležité považuji pomáhat dětem utvářet pozitivní vztah k životu, lásku k sobě i druhým lidem, založenou na vztahu k Pánu Ježíši Kristu. Hodnoty vycházející z křesťanství a jejich osvojování považuji za základ pro utváření osobnosti dítěte i pro tolik potřebné uzdravení dnešní společnosti. Hodnoty, jako láska k bližnímu, úcta, pokora, ohleduplnost, tolerance, ale také odpuštění či sebepoznání, nejsou v dnešní společnosti příliš vyhledávány. Naše výchova stojí především na citovém základě. Základem naší výchovy je láska z čistého*

srdce, z dobrého svědomí a z upřímné víry. Vždyť vědomí, že jsme milováni, nás učí lásku nejen přijímat, ale také rozdávat.“

Po 19 letech hrozila likvidace tohoto záměru a paní ředitelka se musela rozhodnout k zásadnímu kroku bojovat a vyjednávat, proto bylo na místě zeptat se: *„Byla jste od začátku přesvědčená o tom, že máte bojovat a třídu zachovat, či dokonce založit církevní mateřskou školu?“*

Respondentka se zamyslela a odpověděla: *„I když jsem vlastně nejdříve nevěděla, jak na to, tak záhy za podpory rodičů, pana biskupa a ostatních dobrých lidí i okolností jsem věděla, že to nesmíme vzdát.“*

Na otázku, ke které je nutné se ohlédnout zpět: *„Po dlouhém působení této alternativní třídy je samozřejmostí zeptat se, zda je Vaše vnitřní naplnění skutečně naplněné?“*

Odpověď respondentky: *„Je, určitě je, za to opravdu děkuji, i když je pravda, že hlavně na začátku to bylo hodně těžké, že jsem se po večerech nabřečela, ale pak za mnou chodili rodiče, přesvědčovali mě, že to má smysl. Ale to je tak správné asi, protože každý máme nést svůj kříž a jít za Ježíšem, a to všechno k tomu patří, i ty slzy, a tak to jednoznačně vidím jako Boží vůli, když se zpátky ohlédnu na těch 21 let.“*

6.2 Rozhovor s inspektorkou České školní inspekce

Pohled, záměry a zkušenosti paní ředitelky potvrdila a podpořila také současná **paní inspektorka České školní inspekce – Plzeňský inspektorát**, která byla v době založení alternativní křesťanské třídy ředitelkou dané státní mateřinky.

Vyjádřila: *„Přestože nejsem věřící, uvítala jsem chuť paní učitelky, která přišla s nápadem založení alternativní křesťanské třídy při naší mateřince a v roce 1992 byla tato třída skutečně otevřena. Bylo třeba zajistit na třídu další věřící učitelku a zjistit, jak vlastně křesťanskou výchovu v předškolním zařízení praktikovat. Jako podstatné jsem viděla vymezit, zda třída bude otevřená pouze pro děti z katolické církve nebo bude fungovat ekumenicky, či zda bude dokonce otevřená dětem z rodin nevěřících. Jsem moc ráda, že se otevřela všem, kdo jsou nakloněni tomu, jakým způsobem se s dětmi na této třídě pracuje, a vnímají to jako realitu, se kterou se ztotožňují.“*

Paní inspektorka vyjádřila své nadšení pro tehdejší rozhodnutí při založení alternativní třídy, přestože to byl krok do neznáma a bylo potřeba se vzdělávat a seznamovat s podobnými třídami, jak v Čechách (např. v Příbrami, Prachaticích, Praze), tak v Německu, kde je dlouholetá tradice církevních předškolních zařízení a z ní vyplývají kvalitní poznatky, zkušenosti a rady, tolik potřebné pro rodiče se záměr s alternativní křesťanskou třídou v Plzni. S otevřením takové třídy souviselo očekávání, zda bude v západočeské metropoli možné její kapacitu naplnit, neboť v dané městské části nebyla komunita věřících, kteří by tento počin očekávali. Nicméně se zapsalo 32 dětí a činnost alternativní křesťanské třídy byla úspěšně zahájena.

V dané situaci vyplynul dotaz: *„Co vás v souvislosti s působením křesťanské třídy zaujalo nebo oslovilo?“*

Respondentka odpověděla: *„Zcela jistě postoje rodičů a spolupráce s nimi, jejich otevřenost, ochota, zájem o děti, ale i dění na třídě. Z jejich jednání je zřejmé, že dítě nevnímají jako majetek, ale jako dar, a to určuje jejich postoj pokory. Způsob výchovy v křesťanských rodinách není autoritativní, ale ani bez hranic. Měli jsme také děti ze slabé sociální rodiny, a když rodiče ostatních dětí viděli nedostatek na straně této rodiny, ve spolupráci s námi ji podpořili např. oblečením. Velmi se mne dotkl bolestivý příběh jedné rodiny, kdy jejich dítě v průběhu docházky na naši třídu bojovalo s leukémií a později zemřelo. Ostatní rodiny naprosto přirozeným způsobem vytvořily tolik potřebnou podporu, poskytly pomoc a spoluúčast. Nakonec se všichni i se svými dětmi zúčastnili pohřbu. I když byla tato situace velmi smutná, měla velkou sílu a hodnotu.“*

Otázka týkající se hodnot: *„Jaké hodnoty jsou podle vás na MŠKB skutečně utvářeny?“*

Odpověď: *„Musím říci, že na morálních hodnotách MŠKB skutečně stojí. Socializace probíhá přirozeně, nenásilně, vládne tam opravdová pohoda, klid, děti mají možnost se projevit a nebát se udělat chybu. Z celkové atmosféry je zřetelné naprosté respektování osobnosti, děti nedostávají ‚nálepku‘ a učitelky přistupují ke všem stejně - s láskou. Působení učitelek navazuje na rodinnou výchovu, v duchu křesťanství je směřováno k pěstování pokory, odvahy, upřímnosti i nezištnosti.“*

Prostředím křesťanské třídy prošlo mnoho dětí z naprosto odlišného sociálního prostředí, rodinného prostředí, rozmanitého církevního společenství a často také cizí

kultury. Tuto třídu často vyhledávají cizinci (např. Němci, Američané i představitelé jiných národností), což je jedním ze specifik mateřinky, neboť je otevřená s respektem k odlišnostem pro každé dítě.

6.3 Rozhovory s učitelkami, jež na MŠKB působí

Z rozhovorů s **učitelkami, jež na MŠKB působí**, vyplývá názor, že práce v křesťanské třídě je pro ně důležitou volbou, při které mohou v rámci svého přesvědčení praktikovat pedagogickou práci v duchu křesťanské výchovy. Přestože mají kratší pedagogickou praxi, mají zkušenost i s jinými alternativními modely a typy předškolního vzdělávání a varianta křesťanské třídy je pro ně nejpřijatelnější.

Dotaz ze strany výzkumníka: *„Co je dle vašeho názoru ve filosofii a činnosti MŠKB stěžejní?“*

Jedna z učitelek odpověděla: *„Nejpodstatnější v působení naší školy vidím předávání hodnot vycházejících z historie evropské společnosti a navázání na tradiční hodnoty, které se učíme znovu hledat, osvojovat si je a předávat nové generaci. Pro mě osobně je důležité, že můžu svobodně vyjadřovat své přesvědčení a svěřené děti vést stejným směrem. Jsem ráda, že jsem dostala možnost na MŠKB pracovat.“*

Dotaz výzkumníka: *„Vidíte v souvislosti s působením MŠKB nějaké negativum pro děti?“*

Jedna z respondentek: *„Vidím především pozitiva, jako je spjatost školy s rodiči, otevřenost školy, podpora plzeňských církví, jejichž duchovní k nám docházejí, protože ekumena v Plzni opravdu funguje, ale hlavně budování prvotních vztahů vycházejících z úcty k Bohu. Jako negativum musím říci, že je velká škoda, že na MŠKB nenavazuje křesťanská ZŠ. Někdy se děti bohužel dostávají do velmi náročného prostředí základy, a pokud nemají štěstí na dobrou paní učitelku, mají problémy. Přesto si myslím, že MŠKB má smysl, děti dostanou dobré základy v hodnotách i v utváření osobnosti, což je v předškolním věku stěžejní. Jako negativní občas vidíme nepřiměřené očekávání od rodičů dítěte, které má vážnější problém, chtějí pro něj vstřícné prostředí a počítají s tím, že si poradíme s jakoukoliv situací bez jejich pomoci, ale to je jev spíše ojedinělý a vždy jsme takovou situaci citlivě, popř. i s pomocí odborníka společně vyřešili.“*

Z projevu učitelek MŠKB je tedy zřejmé nadšení pro věc, je možné vyvodit závěr, že do své práce dávají kus sebe, a to je pak také možné vidět ve vlastní pedagogické práci ve vztazích s dětmi, ale i v hodnocení rodiči.

6.4 Rozhovory s učitelkami z prvního stupně ZŠ, které se s dětmi z křesťanské třídy setkaly

Do této skupiny, jsem zařadila tři učitelky ze základní školy prvního stupně, jež se setkaly ve své praxi s dětmi z křesťanské třídy MŠ. Jedná se o ZŠ s alternativním programem Začít spolu. Dvě z těchto učitelek se považují za věřící, jedna za nevěřící, ale za otevřenou pro křesťanský pohled na život. Tato učitelka se v mnoha názorech a zkušenostech s dalšími dvěma ve svých odpovědích většinou shodovala, přestože její životní filosofie je odlišná.

Otázka ze strany výzkumníka: *„Jaký je váš názor na existenci křesťanské mateřské školy v 21.století?“*

Jedna z odpovědí: *„Myslím si, že její role je velmi důležitá a je škoda, že je celkem ojedinělá. Její smysl vidím v navázání na tradice naší kultury a návrat k hodnotám, které vyprchaly, vytratily se, přitom dříve byly samozřejmostí.“*

Výzkumník: *„Jaké hodnoty máte na mysli?“*

Věřící respondentka: *„Lidské hodnoty, které se vytrácejí, jako je ohleduplnost, odpuštění, vnímání druhých, úcta k lidem, úcta ke stáří, vnímání duchovního rozměru člověka, ale především způsob vedení z jiného pohledu, z jiné perspektivy.“*

Z těchto rozhovorů vyplynulo, že pokud děti mají duchovní základ, vyrůstají v ovzduší lásky, porozumění a vzájemného respektu, vyvíjejí se pozitivně. Za podpory své rodiny jsou pak samy schopny i v tomto útlém věku šířit osvojené hodnoty dále.

Dotaz ze strany výzkumníka: *„Vím, že jste se ve své praxi setkala s dětmi, které do ZŠ přišly z křesťanské třídy MŠ, pozorovala jste nějakou zásadní odlišnost od dětí z běžné MŠ, např. i v oblasti připravenosti na školu?“*

Nevěřící učitelka: *„Ano viděla. Přestože jsou to děti jako každé jiné, bylo vidět, že skupinka těchto dětí byla soudržná, sžitá, ale zároveň otevřená pro ostatní děti. Tyto děti byly citlivější, vnímavější pro potřeby druhých, a pokud se dostaly do konfliktu,*

většinou ho dokázaly řešit nebo dokonce ustoupit, což mě zaujalo. Co se týče připravenosti sociální, tak děti z křesťanské třídy byly lépe připravené, což jistě souvisí také s přístupem rodičů, se kterými je většinou mnohem lepší spolupráce. Děti nejsou tolik zaměřené na sebe a je zřejmé, že nebyly vedeny k soutěživosti a vlastní realizaci na úkor druhých. Připravenost rozumová jako předpoklad pro další vzdělávání je srovnatelná s ostatními dětmi a zcela individuální vzhledem k možnostem každého.“

Výzkumník: „Vidíte nějaký problém v souvislosti s touto třídou?“

Věřící učitelka: „Problém vidím v tom, že tato třída nemá v Plzni návaznost v základním vzdělávání a nejbližší alternativu spatřuji v ZŠ s programem Začít spolu, která má některé společné rysy, jako je např. užší spolupráce s rodinou či velká otevřenost v individuálním zaměření. Pokud dítě z křesťanské třídy i rodiny přijde do třídy na ZŠ k nepříteli tolerantní učitelce, může zažít šok. Dobrá učitelka ho bude respektovat, popř. se dál vzdělávat v oblasti, ve které se třeba moc neorientuje, ale dítě přesto může podpořit a čerpat z jeho odlišnosti k rozvoji ostatních dětí. Je možné tento problém vidět i z jiného úhlu pohledu, tím myslím to, že mám zkušenost, že děti z křesťanské třídy jsou většinou obohacím pro další kolektiv, do kterého později přijdou, a tím je právě kolektiv běžné ZŠ.“

Je tedy možné vyvodit z rozhovorů s učitelkami ze ZŠ jejich pozitivní pohled na děti z křesťanské třídy, i když je pravdou, že vzorek byl malý (dle možností). Důležité je konstatování z jejich strany, že je možné vidět v dětech dobré základy pro hodnotový systém, které si právě v rámci předškolního vzdělávání měly možnost osvojit.

6.5 Rozhovory s rodiči, jejichž děti navštěvovaly křesťanskou třídu

Rozhovory s **rodiči, jejichž děti navštěvovaly křesťanskou třídu v minulosti a nyní již navštěvují ZŠ**, byly velmi zajímavé, neboť rodiče mohli již s odstupem času posoudit, jak docházka do křesťanské třídy jejich děti ovlivnila.

Z rozhovorů s rodiči vyplývá, že volba křesťanské třídy mateřské školy pro ně byla v drtivé většině naprosto jasnou volbou, která vyplynula z jejich přesvědčení, způsobu života i očekávání druhu předškolního vzdělávání a péče pro jejich děti. Většinou se o třídě dozvěděli od svých přátel nebo z církve a pro další dítě pak převážně volili stejnou alternativu. V několika případech jsem se dozvěděla, že pro další dítě

z praktických důvodů (nemožnosti dojíždění) zvolili MŠ běžného typu a byli velmi zklamáni.

Jedna respondentka řekla: *„Byli jsme zvyklí u naší první dcery na vstřícnost, přijetí a ochotu ze strany školy v křesťanské třídě a po nástupu našeho syna do běžného typu MŠ jsme se nestačili divit. Přístup učitelek byl diametrálně odlišný. Nejvíce nám vadilo, že děti byly vedeny k rivalitě, což působí rozdělení a vede k velkému individualismu. To jsme u dcery na křesťanské třídě nezažili, tam byly děti naopak vedeny ke spolupráci, respektu, toleranci a vzájemné lásce, a to na základě lásky k Bohu. Bohužel jsme již technicky nezvládali dojíždět na křesťanskou třídu přes celé město. Dodnes nás to mrzí, ale věřím, že Pán Bůh to synovi naplní jinak.“*

Výzkumník: *„Ráda bych se zeptala, jak bylo vaše dítě připraveno pro vstup do ZŠ? Jedná se o připravenost sociální i rozumovou.“*

Respondent: *„Domnívám se, že díky tomu, že tento typ třídy velmi úzce spolupracuje s rodiči, jsou děti při odchodu do základního vzdělávání velmi dobře připraveny. Náš první syn navázal na své vzdělávání v domácí škole a vše pod vedením manželky učitelky zvládá s přehledem.“*

Další respondentka: *„Určitě pokud srovnám připravenost dcery odcházející z křesťanské třídy se synem z běžné MŠ, dcera byla po sociální stránce lépe vybavena pro vstup do kolektivu ZŠ, měla dobrý základ, rozvinutou osobitost a chápala, že jsou dva světy, ve kterých je třeba se orientovat a skutečně to zvládala, přestože šla z dané třídy do školy jediná v místě bydliště. Naproti tomu syn z běžné MŠ nebyl přijat kolektivem a měl problém se v situaci zorientovat.“*

Další respondentka vyjádřila názor: *„Mohu srovnat docházku dětí – dcery na obyčejné MŠ a syna na křesťanské třídě, i když je pravdou, že je třeba také pohlížet na osobnostní předpoklady dítěte, kdy některé je snadno ovlivnitelné a jiné tvrdohlavé. Přesto musím konstatovat na základě vlastní zkušenosti, že syn má osvojeny hodnoty, které dcera chodící na běžnou MŠ složitě hledá. Připravenost na školu je po rozumové stránce srovnatelná, i když bych řekla, že syn si z křesťanské třídy přinesl přirozenější touhu po vzdělávání. Jako důležitý vidím vliv paní učitelky, která je skutečným vzorem pro*

předškolní dítě a co řekne je ‚svaté‘. Proto vidím vysokou hodnotu v působení MŠKB, která zajišťuje kvalitní osobnosti v roli pedagoga.“

Rodiče těchto dětí tedy s odstupem času hodnotí docházku svých dětí na křesťanskou třídu velmi pozitivně, mohou vidět, že děti mají osvojeny základy pro své další vzdělávání, ale hlavně pro další osobnostní rozvoj. Velmi pozitivně hodnotí heterogenost třídy, kdy je možné přirozené utváření vztahů, ale také hodnot důležitých pro soužití v rozmanité společnosti v budoucím životě. Rodiče, kteří mají více dětí, si velmi cení možnosti společné docházky sourozenců do jedné třídy. Jasně vyjádřili, že křesťanská třída plně podporovala a doplňovala jejich výchovu.

6.6 Rozhovory s rodiči, jejichž děti MŠKB navštěvují v současné době

Rozhovory s **rodiči, jejichž děti MŠKB navštěvují** v současné době, potvrdily závěry z rozhovorů s rodiči dětí, které již navštěvují ZŠ. Potvrzují, že působení MŠKB skutečně navázalo na činnost dřívější křesťanské třídy, její tradice a na základě svobody, kterou škola získala svým osamostatněním, mohou být duchovní hodnoty pod záštitou Biskupství plzeňského plně rozvíjeny. O existenci MŠKB se dozvěděli stejným způsobem, proto je zřejmé, že škola má velmi dobrou pověst. Docházku na MŠKB pro své děti vyhledávají i rodiče, kteří se považují za nevěřící. Úryvek z jednoho rozhovoru:

Výzkumník: *„Jste věřící? Z jakého důvodu jste si vybrali MŠKB pro předškolní vzdělávání svého dítěte?“*

Nevěřící respondentka: *„Ne, jsme s manželem ateisté, ale křesťanské zaměření pro nás není překážkou, naopak jsme rádi, že se naše děti mohou setkávat s jiným pohledem na svět, křesťanskými hodnotami a vším, co s tím souvisí. Vždyť naše kultura vychází z křesťanství. Sami se v této oblasti neorientujeme a jsme rádi, že naše děti se mohou s praktickým životem víry v MŠ seznámit a později se sami rozhodnout, jakou cestou půjdou.“*

Výzkumník: *„Jaké hodnoty jsou pro vás důležité?“*

Nevěřící respondentka: *„Určitě je to zdravé uvědomění si sebe sama, láskyplný vztah k ostatním lidem v rámci rovenství, úcta, přátelství, přirozená touha pomoci druhým*

(např. když dítě uvidí babičku, které něco upadlo, automaticky jí pomůže). Důležité je také vlastní hledání cesty k vyšším hodnotám.“

Výzkumník: *„Co vidíte v činnosti v MŠKB jako podstatné?“*

Nevěřící respondentka: *„Velmi oceňuji přístup učitelek k dětem, jejich úctu k dětem, lásku a rovný přístup. Dále určitě její otevřenost vůči rodinám, se kterými úzce spolupracuje, ale také vůči rozmanitým církvím, které se spolupodílejí na duchovním rozvoji dětí.“*

Věřící respondent: *„Volba MŠKB pro naše dítě byla po prvotním zhodnocování organizačních věcí (dojíždění z jiné části Plzně) vítězná. A jsme moc rádi, že jsme se tak rozhodli. Sice nemáme osobní zkušenost s jinou MŠ, ale to, co máme z doslechu od jiných rodičů, nám stačí. Jsme rádi, že MŠKB podepírá a doplňuje naši výchovu doma, staví na stejných základech a umožňuje praktické spoluprožívání duchovního života. Mezi dětmi se zakládají skutečná přátelství a skrze aktivity školy je také utvářena úcta k ostatním lidem.“*

Výzkumník: *„Přivedl jste mě k otázce, jaký máte postoj k navštěvování plzeňského Hospice sv. Lazara?“*

Věřící respondent: *„Samozřejmě pozitivní, mají možnost se setkávat s potřebnými, starými a nemocnými lidmi, toto prostředí je velmi jedinečné a jsme rádi, že se MŠKB snaží dětem skrze tyto návštěvy odkrývat jiný rozměr života.“*

Jiná věřící respondentka: *„Návštěvy hospice vnímám velmi dobře, důvěřuji učitelkám, že děti na návštěvy připravují a nevystavují je tam pohledu na něco, co by je negativně ovlivnilo. Velmi mě potěšilo jednání mé dcery, kdy vyrobila dáreček doma a přiběhla se slovy, že ho dá někomu v hospici, kdo ho potřebuje! To mě velmi potěšilo a dojalo.“*

Výzkumník: *„Jaká vnímáte pozitiva a jaká negativa v činnosti MŠKB?“*

Věřící respondentka: *„Realita, která je skutečná na MŠKB, předčila naše očekávání, které jsme před nástupem do školky pro naše děti měli. Podíleli jsme se také na budování MŠKB, takže ji nepovažujeme pouze za nějaké předškolní zařízení, ale za naši školku. Důležitými momenty v mé zkušenosti s touto školkou byly situace, kdy učitelky absolutně nemohly vědět, že je slyším a já jsem měla možnost slyšet, jak s dětmi*

komunikují, řeší různé situace – bylo to úžasné - a to mluví samo za sebe! Často se zabývám tím, jak naše dcera zvládne vstup do ZŠ, obávám se, že bude očekávat vstřícné prostředí, na které je zvyklá a bude zklamaná, ale na druhou stranu spoléhám, že má dobré základy a zdravou sebedůvěru, tak to snad zvládneme. V oblasti znalostí si myslím, že je vše v pořádku, pracujeme spolu i doma. Jediné negativum, které mohu uvést je organizační záležitost, kdy MŠKB nezajišťuje prázdninový provoz a poté nám rodičům vzniká problém se zajištěním našich dětí v době prázdnin.“

6.7 Rozhovory s rodiči, kteří přišli se svými dětmi k zápisu a o docházku do MŠKB se teprve ucházejí

Jako důležité pro své výzkumné šetření jsem považovala také získat informace od rodičů, kteří teprve přišli se svými dětmi k zápisu do MŠKB plni očekávání. Rozhovory jsem vedla s rodiči, kteří již se školou mají dřívější zkušenosti a rádi se s dalším dítětem do tohoto prostředí navracejí, ale i s rodiči, pro které je to nová zkušenost. Hovořila jsem s rodiči věřícími, kteří očekávají, že děti budou moci ve školce každodenně praktikovat život víry s ostatními dětmi i učitelkami. Ale také s rodiči nevěřícími, kteří na základě velmi pozitivních referencí o prostředí, přístupu učitelek a aktivitách MŠKB chtějí pro své dítě to nejlepší, což od MŠKB očekávají. Mimo jiné také vítají možnost setkání jejich dětí s křesťanskými kořeny a hodnotami, jež z nich vyplývají a považují je za kulturní dědictví.

Výzkumník: *„Jak jste se o MŠKB dozvěděla? Co od ní očekáváte v případě přijetí vašeho dítěte?“*

Respondentka: *„Přestože sama nejsem věřící, vzpomínám si, jak se babička modlila a při hledání školky pro své dítě jsem se dozvěděla o této MŠ a jejím přístupu k dětem, specifických aktivitách, tak bych byla ráda, kdybychom se sem dostali. Chci pro svého syna to nejlepší, vlídné prostředí, přijetí, laskavost a milou péči. Očekávám, že tu budou učitelky, které ho budou mít rády.“*

Rodiče opravdu považují za nejdůležitější v působení MŠKB milé a vstřícné prostředí pro své děti, charakterově kvalitní, laskavé učitelky, které budou přijímat všechny děti stejně, věnovat pozornost jejich potřebám a přáním, podporovat vztahy

mezi dětmi a pomáhat jim v utváření morálních hodnot. Věřící rodiče kladou velký důraz na skutečné prožívání víry v rámci denních činností.

6.8 Závěry z rozhovorů

Z dat získaných rozhovory zpracovanými analyzováním bylo možno konstatovat, že dané téma je saturováno, neboť odpovědi se začaly s drobným obohacením opakovat. Bylo tedy možné vyvodit celkové závěry.

Z nich vyplývá, že rodiče od působení MŠKB mají v zásadě stejná očekávání. Základem je seznamování s kořeny naší kultury a z nich vycházejících hodnot, s nimiž jsou děti prostřednictvím různých aktivit a rituálů seznamovány. Jako nejdůležitější hodnoty uvádějí vlastní zdravé sebepojetí, úctu k druhým, vzájemný respekt, přátelství, lásku, ohleduplnost, toleranci, odpuštění. Očekávají od ní bezpečné a vlídné přijetí každého dítěte, úzkou spolupráci a skutečné doplňování rodinné výchovy. Zejména pak rodiče, kteří se hlásí ke křesťanství, vítají propojenost s plzeňskými církvemi, pravidelná společná setkávání při bohoslužbě a praktikování víry v běžném životě mateřinky. Rodiče školku v rámci svých možností podporují a zapojují se do její činnosti. Je možné konstatovat, že jejich očekávání bývá většinou naplněno. Toto tvrzení potvrdil i rozhovor s paní inspektorkou, která se svým týmem provedla inspekční činnost v MŠKB a vyjádřila spokojenost s jejím vedením, působením a vlastním předškolním vzděláváním, které *„odpovídá úrovni požadované RVP PV a prokazatelně vede k individuálnímu rozvoji každého dítěte v klidném a podnětném vzdělávacím prostředí“* (viz. Příloha č. 4).

7 DISKUSE

Pro komparaci získaných závěrů jsem si vyhledala bakalářskou práci *„Křesťanská výchova dětí předškolního věku“*⁹, kde se autorka více do hloubky zabývá křesťanskou výchovou a poté kvantitativním zkoumáním skutečnosti, kterou je docházka dětí do

⁹ http://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/19757/srncov%C3%A1_2012_bp.pdf?sequence=1

křesťanské MŠ s ohledem na několik takových škol. Z jejího výzkumu vyplývá, že si rodiče křesťanskou mateřskou školu ve valné většině vybírají z důvodu potřeby dalšího rozvoje dítěte v duchu křesťanské výchovy, menší část pak z důvodu výhodnosti lokality. Co se týče spokojenosti s těmito mateřkami, z jejího výzkumu vyplývá 80% naprostá spokojenost a 20% spíše kladné hodnocení, nikdo z dotazovaných nevyjádřil nespokojenost. Základem spokojenosti rodičů je spokojenost dětí, a to je pro rodiče podstatné. Díky seznámení se s výše uvedenou prací se mi potvrdily mé vlastní poznatky z výzkumného šetření na MŠKB.

ZÁVĚR

Ve své práci jsem se zabývala hodnotami a jejich socializací na konkrétní mateřské škole MŠKB v Plzni. V teoretické části jsem se pokusila objasnit pojmy, které jsem považovala za důležité a hledala mezi nimi souvislost. Objasňování těchto pojmů jsem podepřela citacemi z odborné literatury a pro jejich dokreslení jsem také použila elektronické zdroje. Jako důležitý citační zdroj vidím mimo jiné Giddensovu *Sociologii* z roku 1999, kterou považuji za vhodnější k danému účelu, nežli vydání z roku 2013. Odkryla jsem vývoj člověka v zrcadle vývojových teorií se zaměřením na stupeň morálního vývoje dítěte v předškolním věku. V praktické části jsem objasnila metodologii svého výzkumu. Zaměřila jsem se na pozorování výzkumné reality a rozhovory s respondenty na dané téma z několika úhlů pohledu. Z takto získaných dat jsem postupným analyzováním vyvodila závěry. Zjistila jsem, že mnoho znaků, kvůli kterým tuto školu rodiče pro své děti vybírají, je shodných s kvalitní MŠ běžného typu. Přesto nejdůležitějším faktorem je dle mých zjištění praktikující víra v Boha, která je také prvotním motivem pro založení a fungování MŠKB. Rodiče předpokládají, že na základě osobní víry učitelek a lidí, kteří se na činnosti MŠKB podílejí, budou ve spolupráci s nimi jejich děti vedeny v utváření konkrétních křesťanských hodnot, určitým konkrétním způsobem. Tuto skutečnost mají možnost průběžně sledovat a do jisté míry se na ní podílet. Jako negativní vnímají rodiče jednoznačně fakt, že MŠKB nemá návaznost v pokračujícím základním vzdělávání, přesto jsou spokojeni, že se mohou jejich děti s křesťanskou institucionální výchovou setkávat alespoň

v předškolním věku. Dalším problémem je pro některé rodiče vzdálenost od bydliště, proto by uvítali, kdyby takových tříd bylo v Plzni více, ideálně jedna v každé čtvrti. Otázkou je, zda by byla na všech možnost zajistit tak vysokou úroveň působení jako na třídě MŠKB.

Na stanovené výzkumné otázky jsem skrze šetření našla tyto odpovědi:

1. Ze všech stran oslovených respondentů i z mého vlastního pozorování vykryštovaly hodnoty, na které je kladen v činnosti MŠKB důraz a vyplývají z jejího působení. Jsou to zejména tyto: láska a úcta k Bohu, láska k sobě samému i druhým lidem, přátelství, ohleduplnost, pokora, tolerance, vzájemný respekt, odpuštění, také úcta ke všemu živému, tedy i přírodě.
2. Pro socializaci hodnot na MŠKB je stěžejní především specifický postoj úcty k člověku, založený na úctě k Bohu a mimo běžných aktivit a rituálů využívajících na běžných MŠ, jsou pro MŠKB charakteristické tyto: úzká spolupráce s rodiči s pravidelným setkáváním při bohoslužbě, návštěvy Hospice sv. Lazara, spolupráce s německou církevní MŠ, práce s dětmi s využitím Kettovy celistvé výchovy, pravidelná biblická vyučování se zástupci plzeňských církví, každodenní setkávání u kříže se sdílením a modlitbami.
3. Křesťanské hodnoty mají na práci s dětmi na MŠKB zásadní vliv, neboť na nich stojí přesvědčení a osobní víra každé z učitelek, které ji praktikují v osobním i profesním životě. Z křesťanských hodnot také vychází filosofie i ŠVP školy.
4. Děti odcházející do základní školy si odnášejí hodnoty, jež určují jejich další život. Každé dítě má však jedinečné předpoklady, možnosti a podmínky pro jejich osvojování. Z rozhovorů s rodiči ale vyplývá, že si děti odnášejí dobré základy pro soužití v prostředí základní školy, neboť měly možnost zažít přijetí v období, kdy se pokládají základy k utváření osobnosti. Umějí se projevit, ale také ustoupit do pozadí a uvědomují si, že mají hodnotu.
5. Rodiče přivádějící své děti na MŠKB si přejí pro ně především laskavé, přijímající prostředí, možnost rozvíjet se, seznamovat se s kulturními kořeny naší země vycházejícími z křesťanství a každodenní praktikování osobní víry ve společenství s ostatními.

6. Na otázku, zda má církevní MŠ v dnešní společnosti své místo, jsem dostala jednoznačnou odpověď, že ano.

Každá stavba má svůj základní kámen a tímto kamenem pro život člověka je láska. Na tomto principu by mělo fungovat vše, co se v životě dítěte odehrává. Bible říká, že Bůh je láska, proto je funkce mateřské školy s křesťanskou výchovou nezastupitelná. Pokud taková škola dobře působí na své svěřence i široké okolí, padají předsudky nevěřícího světa a skrze setkání s ní může být obohaceno široké okolí. To ostatně také vyplynulo z výzkumného šetření při rozhovorech s rodiči, kteří se považují za nevěřící.

Domnívám se, že v době sjednocování Evropy je třeba si připomenout a uvědomit základní pilíře utváření evropské historie a kultury, jimiž je řecké myšlení, římské právo a křesťanství s hodnotami, které jdou ruku v ruce s Ježíšem Kristem. Jedná se tedy o základy v antice a křesťanství. V moderní době jsou tyto kořeny často přehlíženy, to ostatně odkrývá obraz naší společnosti i mezilidských vztahů, proto si myslím, že je velmi důležité navracet se ke kořenům. Jednu z těchto cest vidím v křesťanské výchově, vždyť již Jan Amos Komenský vyzýval národ český k návratu ke Kristu jako k základnímu faktoru tvorby kvalitní společnosti. Takový střípek, pomyslný krok ke světlu, vnímám právě v působení MŠKB na poli předškolních zařízení.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ:

BIBLE, Český ekumenický překlad. Vyd. 10. Praha: Česká biblická společnost, 1995. 1150 s. ISBN 80-85810-07-7.

BITTL, K.-H., MOORE, D., *Pokladnice hodnot.* Praha: Pontes, 2007. 218 s. ISBN 978-3-939317-02-9.

GAVORA, P. *Výzkumné metody v pedagogice.* Brno: Paido, 1996. 130 s. ISBN 80-85931-15-X.

GIDDENS, A., *Sociologie.* Praha: Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4.

GRÜN, A. a ROGGE, J.- U. *Když se děti ptají na Boha.* Praha: Portál, 2013. 165 s. ISBN 978-80-262-0341-4.

HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí.* Praha: Portál, 2009. 286 s. ISBN 978-80-7367-628-5.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace.* Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2

HOUŠKA, T. *Škola hrou.* Praha: Tomáš Houška, 1991. 270 s. ISBN 80-9007004-7-7

ELIADE, M. *Posvátné a profánní.* Praha: Křesťanská akademie, 1994. 155 s. ISBN 80-85795-11-6.

FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi.* Praha: Portál, 2010. 384 s. ISBN 978-80-73-67-725-1.

FRANKL, V.-E. *Člověk hledá smysl: Úvod do logoterapie.* Praha: Psychoanalytické nakladatelství J. Kocourek, 1994. 88 s. ISBN 80-901601-X.

FRANKL, V.-E., LAPIDE, P. *Bůh a člověk hledající smysl.* Cesta Brno, 2011. 109 s. ISBN 978-80-7295-137-6.

KALINA, K., HUBÁLEK, S., MATĚJČEK, Z., ŠTURMA, J. *Křesťanství a psychologie: Sborník přednášek, Praha: Křesťanská akademie, 1992. 56 s. ISBN 80-900615-7-5.*

KOMENSKÝ, J. A. *Informatorium školy mateřské.* Vyd. 2. Praha: Academia, 2007. 140 s. ISBN 978-80200-1451-1.

MATĚJČEK, Z. *Co, kdy a jak ve výchově dětí.* Vyd. 3. Praha: Portál, 2000. 143 s. ISBN 80-7178-494-X.

MATĚJČEK, Z., *Rodiče a děti.* Praha: Avicenum, 1986. 335 s. ISBN 08-11-86.

MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I. *Psychologie pro učitelky mateřské školy.* Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. 248 s. ISBN 978-80-7367-627-8.

MUROŇOVÁ, E., HAVEL, T.- C., *Aby malé bylo velké.* Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2008. 213 s. ISBN 978-80-86953-23-6.

NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie.* Praha: Academia, 1998. 590 s. ISBN 80-200-06-89-3.

PRUDKÝ, L. *Inventura hodnot: výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky.* Praha: Academia, 2009. 236 s. ISBN 978-80-200-1751-2.

ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti: obor v pohybu.* 6. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 208 s. ISBN 978-80-247-3133-9.

SMÉKAL, V. *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadlení vědomí a jednání.* Vyd. 3. Brno: Barrister & Principal, 2009. 523 s. ISBN 978-80-87029-62-6.

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách.* Praha: Portál, 2007. 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří.* Praha: Portál, 2000. 528 s. ISBN 80-7178-308-0.

VAN GENNEP, A. *Přechodové rituály: Systematické studium rituálů.* Praha: Lidové noviny, 1997. 201 s. ISBN 80-7106-178-6.

Elektronické zdroje:

- ¹ Křesťanství. In: *Wikipedie* [online]. posl. Editace 23. 2. 2014 [cit. 2014-02-29]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/K%C5%99es%C5%A5anstv%C3%AD>
- ² KOHOUTEK, R. Socializace člověka. In: *Psychologie v teorii a praxi* [online]. 2. 12. 2009 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0912/socializace-cloveka>.
- ³ Spiritualita. In: *Wikipedie* [online]. posl. Editace 14. 1. 2014 [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Spiritualita>
- ⁴ Sociální deziderabilita. In: *ABZ slovník cizích slov* [online]. © 2005-2014 [cit. 2014-01-03]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/socialni-deziderabilita>
- ⁵ Mateřská škola kardinála Berana Plzeň. Charakteristika. *Mateřská škola kardinála Berana Plzeň* [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.mskb.cz/charakteristika.html>.
- ^{6,7} *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. 1. vydání [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. 48 s. [cit. 2014-03-23]. ISBN 80-87000-00-5. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf.
- ⁸ Společnost pro celistvou na mysl zaměřenou pedagogiku Franze Ketta. Hlavní strana. *Společnost pro celistvou na mysl zaměřenou pedagogiku Franze Ketta* [online]. [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.kett.cz/clanky/hlavni>.
- ⁹ SRNCOVÁ, Adéla. *Křesťanská výchova dětí předškolního věku*. Zlín, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií. Dostupné také z: http://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/19757/srncov%C3%A1_2012_bp.pdf?sequence=1.

SEZNAM PŘÍLOH:

Příloha č. 1: Ukázka jednoho z rozhovorů s paní ředitelkou MŠKB

Příloha č. 2: Ukázka jednoho z rozhovorů s rodiči

Příloha č. 3: Školní vzdělávací program MŠKB

Příloha č. 4: Inspekční zpráva

Příloha č. 1

Rozhovor se ředitelkou MŠKB

Výzkumník: „Co bylo vaším motivem pro založení křesťanské třídy?“

Respondentka: „Takové nějaké svědomí, které mi dalo impuls uvědomit si, že tady v Plzni žádná křesťanská třída není. A nejdřív jsem to řekla naší paní ředitelce, paní ředitelka pro to byla otevřená, naopak říkala: sežeň si k sobě druhou kolegyni, druhou kolegyni jsem k sobě nesehnala, všechny ostatní kolegyně na MŠ byly proti křesťanství, no hrozné, protože jakmile jsem řekla víra, tak všechny byly útočné. S paní ředitelkou jsme tedy potom zašli na faru, to tady v Plzni ještě nebylo biskupství v roce 1992 a mluvily jsme s panem biskupem Lobkowicem, zda je možné založit křesťanskou třídu, i když je pouze jedna učitelka věřící a druhá je pro víru otevřená a pan biskup řekl, že to možné je, takže jsme potom v září v roce 1992 otevřely i za přítomnosti otce biskupa Lobkowice křesťanskou třídu.“

Výzkumník: „Viděla jste v církvi ze strany rodičů potřebu založit křesťanskou třídu, že by hledali pro svoje děti něco víc, než běžnou mateřskou školu.“

Respondentka: „Tuhletu potřebu jsem tedy já neviděla, až tak moc jsem mezi ty mladé nechodila, i když jsem chodila do kostela, ale neměla jsem takové nějaké společenství tady těch mladých rodičů, ale prostě vnitřně jsem si říkala, že je to dobře, že by to tak mělo fungovat, a že tady nic takového není.“

Výzkumník: „Takže to byl prostě váš vnitřní popud, na základě toho vědomí, že víte, jak to funguje nebo to prostě přišlo ...“

Respondentka: „Nejdřív to přišlo, ale pak už jsem začala sledovat, kde to jak funguje, ale to už mi pomáhali lidi z různých farností, od salesiánů Michal Kaplánek, myslím, že teď učí zrovna v Českých Budějovicích na teologické fakultě, zrovna teď jsem se s ním setkala na konferenci a ten mi říkal, abych jela do Písku, potom do Prahy a tam jsem se setkala s paní ředitelkou Janou Felnerovou právě v roce 1992, která vedla vedla Vyšší odbornou pedagogickou školu ve Sv. Jáně pod Skalou.“

Výzkumník: „Takže bylo třeba, abyste se dále nějak speciálně vzdělávala proto, abyste věděla, jak takovou třídu vlastně vést?“

Respondentka: „No právě, protože tady ta kontinuita nebyla zachovaná, v době komunismu církevní školy vůbec neexistovaly, takže to právě je věc té paní ředitelky Fulnerové, která si všechno vzala pod sebe a každý měsíc jsme jezdily ještě než byla otevřená tahleta naše třída k Voršilkám do Prahy a ona nás tam kontaktovala s lidmi, kteří by nám mohli pomoci a hlavně ona nám sháněla věci, které bychom měli dělat a ještě než se otevřela tahleta třída, tak udělala to, že objednala autobus a všechny učitelky, které měly zájem tohleto křesťanství dělat ve šolkách, tak nás vzala do Mnichova a tam jsme strávily asi 4 dny po všech možných šolkách a dívaly se a měly s sebou překladatelku. Takže to jsou úplně ty začátky, potom jsem stejně, když už byla v září otevřená ta třída, tak jsem stále jezdila každý měsíc do Prahy, kde jsme se setkávaly v té době učitelky a ředitelky, které tuhle třídu měly a dělaly a různě jsme porovnávaly, co kdo dělá a co se má dělat, abychom měly z čeho vzdělávat.“

Výzkumník: „Takže jste hledaly společnou cestu a společné prostředky, jak toho dosáhnout? A zaskočilo vás něco od toho prvotního, pak když jste do toho začala vstupovat a zaskočilo vás něco, co jste si původně myslela, že by to nešlo nebo naopak šlo a ono to nakonec bylo úplně jinak?“

Respondentka: „Já jsem byla tak strašně překvapená, že tyhle rodiče těch dětí byli tak strašně vstřícní vzhledem k mým zkušenostem za mojí dlouhou praxi, když jsme tu třídu otvíraly, tak všichni rodiče se nabízeli, my vám pomůžeme s tím a s tím, když jsem jim třeba po brigádě poděkovala za pomoc, tak oni mě naopak řekli, my děkujeme vám, protože vy to děláte pro naše děti, takže jsem byla vždycky mile překvapena, i tou funkčností ve třídě, když začnete ten den modlitbou, anebo u kříže a poděkujete a poprosíte, a jsme tam v tomhle společenství, tak je to něco úplně jiného, než v té třídě předtím.“

Výzkumník: „Takže se stává, že to třeba i srovnáváte v průběhu těch let a že jste šťastná, že jste ten krok udělala, nelitujete toho?“

Respondentka: „Ano, jsem šťastná a samozřejmě problémy přicházejí, ale svého kroku rozhodně nelituju.“

Výzkumník: „Pak bych se ráda zeptala, i když mi připadá tahle otázka bezpředmětná, a to jestli má křesťanská MŠ význam i ve 21. Století?“

Respondentka: „Má velký význam a myslím si, že by takových školek mělo být mnohem víc, protože ty hodnoty, které my tady razíme si myslím, že právě v současné době strašně chybí, chybí tady celé společnosti a právě tyhle ty malé děti by v tom měly být vychovávány, aby potom v budoucnu třeba taky věděly, že tohleto se má a to se nemůže a že jsou určité hranice.“

Výzkumník: „Takže nebyl problém před otevřením křesťanské třídy sehnat děti, které by chtěli rodiče přivádět na tuhle třídu.“

Respondentka: „Ne, naopak bylo 32 dětí, přihlásilo se nám hodně rodičů, věřících i nevěřících. Byli to rodiče, kteří si říkali: na křesťanské třídě budou na naše dítě hodný, tam já je dám.“

Výzkumník: „Proč vlastně došlo k založení MŠKB? Pokud situaci srovnáte, změnilo se pro vás něco zásadního?“

Respondentka: „Hlavním popudem byla nepřízeň nové paní ředitelky. Lépe se nám tu dýchá, paní ředitelka nebyla nakloněna křesťanské výchově, usoudila, že křesťanskou třídu na své škole nechce, chtěla umožnit pouze kroužek křesťanství jednou za 14 dní, což bylo pro mne nepřijatelný. I když je více starostí s vedením školy, což mi ubírá prostor pro práci s dětmi, ale o to víc se k nim těším, oni mě dobíjejí a stále dávají mojí práci smysl a pokaždý v kontaktu s dětmi i rodiči si uvědomím, jak je to úžasný. Kdykoliv o něco rodiče požádáme, nic není problém, tento vztah funguje oboustranně i my se snažíme rodičům vycházet vstříc, zkrátka všechno záleží na domluvě, a ta domluva tady funguje.“

Výzkumník: „Proč si myslíte, že si rodiče tuto školu vybírají, a jak se sem dostanou děti z nevěřících rodin?“

Respondentka: „Většinou to funguje tak, že si to rodiče řeknou mezi sebou. Zpravidla od nás očekávají jiný přístup k dítěti než na běžný MŠ. Často jsou rodiče kamarádi a přicházejí s důvěrou na základě zkušeností jiných a klidně dojíždějí z opačné strany města.“

Výzkumník: „Myslíte si, že vaši rodiče chtějí být více zapojeny do dění třídy, podílejí se třeba na tvorbě ŠVP?“

Respondentka: „Při zápisu jsou vždy rodiče konkrétně seznamováni se ŠVP, se záměry školy, s tím, že naše působení je založeno na křesťanské výchově. Říkám jim, že tu máme jednou za týden křesťanskou výchovu, na kterou vždy dochází některý zástupce z některý plzeňský církve, děti se seznamují s příběhy z Bible apod. Rodiče vyzývám, aby vždy řekly svoje připomínky, pokud nejsou schopný to říct do očí, můžou využít schránku důvěry. Vyzýváme taky rodiče, aby přicházeli se svými nápady a každý podnět a spolupráci vítáme. Takže to takhle funguje, no.“

Výzkumník: Poslední otázka je, jestli po tom dlouhém působení je vaše vnitřní naplnění skutečně naplněné?

Respondentka: „Je, určitě je, za to opravdu děkuju, i když je pravda, že hlavně na začátku to bylo hodně těžký, že jsem se po večerech nabřečela, ale pak za mnou chodili rodiče, přesvědčovali mě, že to má smysl. Ale to je tak správný asi, protože každý máme nést svůj kříž a jít za Ježíšem, a to všechno k tomu patří, i ty slzy, a tak to jednoznačně vidím jako Boží vůli, když se zpátky ohlédnu na těch 21 let. A taky, když nastaly potíže na našem dřívějším působišti, tak jsem si uvědomila, že chci jít dál, i když to bolelo a tahle situace nakonec byla impulzem, otevřela se cesta, kterou pan Biskup Radkovský otevřel, a mohla vzniknout první církevní mateřská škola v Plzni.“

Příloha č. 2

Rozhovor s maminkou dítěte po ukončení docházky na křesťanskou MŠ i dítěte docházejícího na MŠKB

Výzkumník: „Co bylo při výběru MŠ pro vaše dítě pro vás nejdůležitější? Jak jste se dozvěděli o křesťanské třídě?“

Respondentka: „Mateřskou školu jsme vybírali již před lety pro našeho prvního syna a záleželo nám na tom, aby se dostal do kvalitního prostředí s citlivým přístupem k dětem. Ze sousedství jsme se dozvěděli o křesťanské třídě při MŠ, kdy nám rodiče vyjádřili velkou spokojenost s jejím přístupem, naše volba byla jednoznačná.“

Výzkumník: „Jste věřící?“

Respondentka: „Ne, jsme s manželem ateisté, ale křesťanské zaměření pro nás není překážkou, naopak jsme rádi, že se naše děti mohou setkávat s jiným pohledem na svět, křesťanskými hodnotami a vším, co s tím souvisí. Vždyť naše kultura vychází z křesťanství. Sami se v této oblasti neorientujeme a jsme rádi, že naše děti se mohou s praktickým životem víry v MŠ seznámit a později se sami rozhodnout, jakou cestou půjdou.“

Výzkumník: „Jaké hodnoty jsou pro vás důležité?“

Respondentka: „Určitě je to zdravé uvědomění si sebe sama, láskyplný vztah k ostatním lidem v rámci rovenství, úcta, přátelství, přirozená touha pomoci druhým (např. když dítě uvidí babičku, která upadala, dítě jí automaticky pomůže). Důležité je také vlastní hledání cesty k vyšším hodnotám.“

Výzkumník: „Co vidíte v činnosti v MŠKB jako podstatné?“

Respondentka: „Velmi oceňuji přístup učitele k dětem, jejich úctu k dětem, lásku a rovný přístup. Dále určitě její otevřenost vůči rodinám, se kterými úzce spolupracuje, ale také vůči rozmanitým církvím, které se spolu podílejí na duchovním rozvoji dětí.“

Výzkumník: „Jak vnímáte návštěvy dětí v Hospici?“

Respondentka: „Při prvním setkání s plánovanou návštěvou jsem měla obavy, zda tato návštěva nemůže mému dítěti ublížit, ale na základě vysvětlení ze strany učitelek, jsem

pochopila, že děti jsou na tuto návštěvu připravovány a tato skutečnost je může naopak velmi obohatit. Děti uvidí, že život není jen pěkný, stáří přináší někdy těžké věci a tito lidé jsou ve společenství lidí, kteří jsou na tom podobně. Je pravdou, že ze strany některých lidí v našem nevěřícím okolí se objevily názory, že je to pro děti nevhodné, ale nepochopení z této strany se vyskytlo i v otázce křesťanské třídy pro naše děti. My s manželem však víme, proč jsme se tak rozhodli a s činností MŠKB jsme velmi spokojeni a podporujeme ji.“

Výzkumník: *„Na MŠKB máte v současné době druhé dítě. Ráda bych se zeptala, do jaké míry jsou děti z MŠKB připraveny na vstup do ZŠ, a to jak v oblasti rozumové, tak sociální?“*

Respondentka: *„Myslím si, že děti jsou připraveny dobře, můj syn je introvert a citlivé prostředí křesťanské třídy mu pomohlo se otevřít a do ZŠ mohl v rámci svých možností vstoupit naprosto v pohodě. Co se týče rozumové stránky, domnívám se, že jsou děti připravovány soustavně, za úzké spolupráci s rodiči, se kterými učitelky neustále komunikují a děti mají potřebné předpoklady pro další vzdělávání. Sami jsme se neseťkali s nějakým problémem vyplývajícím z nepřipravenosti.“*

Příloha č. 3

**MATEŘSKÁ ŠKOLA
KARDINÁLA BERANA PLZEŇ**

**ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ
PROGRAM**

pro předškolní vzdělávání

„Aby malé bylo velké“

MOTTO:

Kdo je nejmenší mezi všemi vámi, ten je velký ...

Lukáš 9, 48

Zpracovala

Ilona Tomanová

Projednán na pedagogické radě dne: 28. 8. 2013

V Plzni 15. 5. 2013

Platnost: školní. rok 2013/14

ŠVP je zpracován v souladu s obecně platnými právními předpisy a jeho základním východiskem je Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

č.j.: 49/2012

Obsah

Obecná část

1. Identifikační údaje o škole
2. Charakteristika MŠkB
3. Podmínky
 - 3.1. Věcné
 - 3.2. Životospráva
 - 3.3. Psychosociální
 - 3.4. Organizace
 - 3.5. Řízení MŠ
 - 3.6. Personální a pedagogické zajištění
 - 3.7. Spoluúčast rodičů
4. Organizace vzdělávání
5. Charakteristika školního vzdělávacího programu
 - 5.1. Obecná východiska
 - 5.2. Popis oblastí vzdělávání
 - 5.3. Dílčí záměry
6. Vzdělávací obsah
7. Evaluační systém

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE ŠKOLY

Název: Mateřská škola kardinála Berana Plzeň

Adresa: Žlutická 2

323 00 Plzeň

Telefon: 773 225 779, 773 225 611

Fax:

E-mail: info@mskb.cz

Webové stránky: www.mskb.cz

IČ: 71 341 366

Právní forma: školská právnická osoba

Ředitelka: Ilona Tomanová

Předseda rady školské právnické osoby : Jiří Chytil

Typ školy: mateřská škola s celodenním provozem

Stanovená kapacita: max. 24 dětí

Počet tříd: 1

Věk dětí: 3 – 6 (7) let

Provozní doba: 6.30 – 16 hodin

Zřizovatel: Biskupství plzeňské

Náměstí Republiky 35

301 00 Plzeň

2. Charakteristika Mateřské školy kardinála Berana Plzeň

Mateřská škola kardinála Berana Plzeň zahájila provoz v září 2011 jako první církevní mateřská škola v Plzni. Tato škola vznikla z iniciativy rodičů, kteří měli své děti v alternativní křesťanské třídě v 90. MŠ. Ředitelka tuto třídu po 19 letech chodu uzavírá z důvodu netolerance křesťanské výchovy. To vše napomohlo k tomu, že byla zřízena Plzeňským biskupstvím nová Mateřská škola kardinála Berana. MŠ sídlí v propůjčené budově bývalé MŠ. Je výhodně situována v uzavřeném areálu v klidném okraji města s dopravní dostupností. Budova byla celkově rekonstruována pro potřeby MŠKB v létě 2011. Mateřská škola kardinála Berana je koncipována jako jednotřídní, věkově heterogenní mateřská škola s kapacitou 24 dětí a patří tak k nejmenším církevním školám v České republice. K budově patří i školní zahrada, která se upravuje a zařizuje pro pohybové aktivity dětí.

3. Podmínky vzdělávání

3.1. Věcné

Vnitřní prostory naší MŠ byly rekonstruovány a upraveny tak, aby odpovídaly současným hygienickým požadavkům na zařízení předškolního vzdělávání. MŠKB využívá dvě na sebe navazující denní místnosti. První slouží jako prostor pro tvořivé činnosti dětí u stolků. Je zde centrum pro výtvarné činnosti, stolní hry a skládačky, knižní koutek, koutek živé přírody, koutek pro environmentální vzdělávání, dále kuchyňka s návazným obývacím koutkem s panenkami a odpočinkový koutek na palandě s plyšovými hračkami a maňásky. Ve druhé denní místnosti je prostor pro pohybové hry, konstruktivní hry, centrum pro hry s dopravní tematikou. Tato místnost po obědě plní funkci ložnice. Obě denní místnosti využívají děti průběžně po celý den podle vlastního zájmu, nabídky aktivit ze vzdělávacího programu a s ohledem na právě realizované činnosti. Prostory jsou vybaveny dětským nábytkem. Vybavení hračkami, knížkami a pomůckami je na dobré úrovni, jsou umístěny na viditelném místě a všem dětem dostupné. Děti se svými výrobky průběžně podílejí na úpravě a výzdobě prostor MŠKB.

3.2. Životospráva

Škola nemá vlastní kuchyni, stravování je zajištěno smluvně dovozem pokrmů ze 7. MŠ. Pokrmy jsou vydávány v kuchyňce, která je součástí MŠ. Dětem je poskytována plnohodnotná a vyvážená strava podle příslušných předpisů a zásad zdravého životního stylu.

Doba podávání svačin a oběda je stanovena rámcovým režimem dne, časový odstup mezi jídly nepřesáhne tři hodiny.

Děti nejsou nuceny do jídla, ale jsou vedeny ke správnému stolování a k tomu, aby vše alespoň ochutnaly a postupně tak získávaly zdravé stravovací návyky (domluva s rodiči dle individuálních potřeb dítěte).

Děti podle situace mohou pomáhat při prostírání a uklízejí po sobě použité nádoby (případně samostatné mazání pomazánek, nalévání polévky apod.)

V MŠKB se nestravují cizí strážníci. Ve výjimečných případech lze na základě doporučení dětského lékaře a po projednání s Krajskou hygienickou stanicí umožnit mimořádný režim stravování dítěte donáškou vlastní stravy, či zajištěním diety.

V MŠ je zajištěn dostatečný pitný režim. Kromě nápojů podávaných při jídle je dětem kdykoli k dispozici čaj, který je průběžně připravován v kuchyňce, nebo voda. Přístup k nápojům mají děti během celého dne v denní místnosti.

Děti jsou každý den dostatečně dlouho mimo vnitřní prostory školky. Pobyt venku je realizován vždy s výjimkou nepříznivého počasí nebo špatných rozptylových podmínek.

Dětem je umožňován dostatek volného pohybu nejen při pobytu venku, ale podle možností i v budově. Frekvence pohybových aktivit je přiměřená potřebám dětí, mají své pravidelné místo v denním režimu (při ranních hrách, ranním cvičení, pobytu venku a vycházkách, při odpoledních činnostech) V denním programu jsou pravidelně zařazovány různé formy ranního cvičení - zdravotní a relaxační cviky, pohybové a taneční hry, cvičení s hudbou, využití velkých stavebnic, obručí, švihadel míčů, stuh, šátků, kuželek a dalších pomůcek. Kompenzační prvky jsou zařazovány též do řízených činností. Během pobytu venku je kladen důraz na maximální umožnění spontánních pohybových aktivit dětí. Rovněž v odpoledních hodinách patří pohybové aktivity k nabídce programu MŠ. Odpolední odpočinek je přizpůsoben situaci věkově heterogenní třídy, je respektována individuální potřeba spánku. Děti nejsou ke spánku nuceny, po vyslechnutí pohádek mohou odpočívat, postupně vstávat, tiše si hrát nebo prohlížet knížky.

Jako alternativní aktivity pro starší děti jsou na dobu odpoledního odpočinku rovněž zařazovány klidné činnosti v zájmových kroužcích. S ohledem na prostorové uspořádání místností je třeba při náhradních aktivitách mít vždy na zřeteli potřebu zachování klidu pro spící děti. Ve školce jsou průběžně respektovány individuální potřeby dětí. Zaměstnanci napomáhají dětem svou laskavostí a přístupem v jejich uspokojování. Děti jsou zatěžovány přiměřeně, vždy mají možnost podle své potřeby relaxovat v tichých koutcích třídy.

3.3. Psychosociální

V MŠ je zajištěn pravidelný denní řád, který je ale dostatečně pružný, aby umožňoval přizpůsobovat organizaci činností potřebám dětí, aktuální situaci ve třídě i vnějším podmínkám.

Rodiče mají možnost přivádět i odvádět své dítě podle svých potřeb po domluvě s učitelkou prakticky kdykoliv s výjimkou pobytu venku v případě, že je realizován formou vycházky mimo prostory školky.

Nově přicházejícím dětem je stanovován po dohodě s rodiči individuální adaptační režim. Podle potřeb rodiny lze docházku dítěte upravit jen na některé dny v týdnu.

Všichni zaměstnanci MŠ usilují o vytvoření takového prostředí, které by dětem poskytovalo pocit jistoty, bezpečí a spokojenosti.

Všechny děti mají ve školce stejná práva, stejné možnosti a s ohledem na své individuální schopnosti rovněž stejné povinnosti. Nikdo není zvýhodňován nebo znevýhodněn.

Spolu s dětmi jsou na začátku školního roku vyvozována jasná pravidla chování ve skupině, během roku jsou děti důsledně vedeny k jejich dodržování.

Osobní svoboda a volnost dětí je respektována do té míry, aby nenarušovala dohodnutá pravidla chování a nebránila zachování denního řádu.

Péče o děti je podporující, sympatizující, počítá s aktivní spoluúčastí dítěte při všech činnostech. Nenásilná komunikace s dětmi napomáhá k vytváření atmosféry důvěry a spolupráce.

Je volen takový způsob komunikace a takové metody a formy práce, které by tlumily nezdravou soutěživost a naopak vedly děti ke vzájemné spolupráci.

Snahou pedagogů je rozvíjet u dětí sociální citlivost, schopnost vzájemné tolerance, zdvořilost, pozornost a citlivost k potřebám druhých, ochotu a schopnost vzájemně si pomáhat, v případě potřeby se dokázat omluvit a učit se druhým odpouštět.

Velký přínos pro děti, pedagogy i rodiče vidím v tzv. – ranním kruhu – kterým začíná každý den společná činnost. Zde si sdělujeme své zážitky, radosti, starosti, probíraná témata, oslavujeme narozeniny, říkáme si hezká slova, děkujeme a učíme se naslouchat jeden druhému (ušima, očima, srdcem).

3.4. Organizace

MŠkB je otevřena od 6,30 do 16,00 hodin. Děti mohou přicházet dle dohody a přání rodičů. V MŠ je uvolněný a dostatečně pružný režim výchovně vzdělávací činnosti, umožňující reagovat na individuální potřeby a možnosti dětí. Dodržovány jsou pouze časy na jídlo a pobyt venku. Odpočinek dětí je řízen potřebou jednotlivých dětí.

Denní režim:

6,30 - 9,45 dopolední blok činností:

- příchod dětí do mateřské školy
- volné hry dětí
- individuální a skupinová práce dětí s učitelkou
- ranní cvičení
- osobní hygiena, svačina
- individuální a skupinová práce dětí s učitelkou

9,45 - 11,45 příprava na pobyt venku

pobyt venku

11,45 - 12,30 osobní hygiena

oběd

12,30 - 14,15 příprava na odpočinek

odpočinek na lehátku

individuálně vstávání

14,15 - 16,00 odpolední blok činností:

- osobní hygiena
- svačina
- volné hry dětí
- individuální a skupinová práce dětí s učitelkou
- odchod dětí z mateřské školy

3.5. Řízení MŠ

Povinnosti, pravomoci a úkoly jednotlivých pracovníků jsou vymezeny v organizačním řádu. Ředitelka vypracovává školní vzdělávací program ve spolupráci s ostatními pedagogickými pracovníci. Učitelky spolupracují při své práci s rodiči. Na základě evaluačních výsledků jsou vyvozovány závěry pro další práci.

3.6. Personální a pedagogické zajištění

Provoz MŠKB zajišťuje kolektiv ve složení:

- pedagogičtí pracovníci: ředitelka a učitelka (celkem 2 plné úvazky a poloviční úvazek pro neaprobovanou pedagogickou pracovníci – vzdělání si již doplňuje)
- nepedagogičtí pracovníci: provozní pracovníce (částečný úvazek)

Kvalifikace pracovníků:

- ředitelka – Ilona Tomanová - odborná kvalifikace
- učitelky – Jitka Kalistová – neaprobovaná pedagogická pracovníce
Petra Topolčany – neaprobovaná pedagogická pracovníce
- obě učitelky studují na vysokých školách v Plzni a v Hradci Královém – předškolní pedagogiku
- provozní pracovníce – Eva Maurová
- uklízečka –

V MŠ se snažíme o týmovou spolupráci. Dalším vzděláváním pedagogických pracovníků budeme rozšiřovat své profesní kompetence.

Na činnosti školy se podílejí podle možností také externí spolupracovníci.

3.7. Spoluúčast rodičů a spolupráce s dalšími partnery

Rodina

Snažíme se o navázání neformálního partnerství s rodiči,

o dostatečné poznání rodinného zázemí dítěte, o zvláštnosti dítěte, stanovení optimálního osobního režimu dítěte včetně délky a způsobu odpočinku,

o zjištění stravovacích návyků dítěte a dietních zvláštností.

Spolu s rodinou zajišťujeme uspokojování potřeb dítěte (láska, citové podněty, sociální kontakty, dostatek spontánních hravých činností a aktivního pohybu...)

Zjišťujeme úroveň náboženské výchovy v rodině a navazujeme na ni.

Ulehčujeme adaptaci nových dětí (seznamovací návštěva v MŠ s rodiči, adaptační krátkodobé pobyty s rodiči, zkrácený pobyt v MŠ po dobu adaptace).

Přizpůsobujeme délku pobytu dítěte v MŠ individuálním potřebám rodiny (přivádění a odvádění dětí podle dohody)

Umožňujeme rodičům zapojit se do příprav a realizace akcí MŠ.

Vstupujeme s rodiči do režimu (účast rodičů na programu školy a vedení nadstandardních aktivit podle jejich zájmu a možností).

Využíváme maminky jako pomocnice při skupinové práci, pomocný dozor při výletech (podle zájmu a možností).

Rodiče nám mohou dávat náměty na činnosti (vycházky, návštěvy zajímavých akcí, exkurze...)

Rodiče pomáhají při opravách hraček, zajištění materiálu pro výtvarnou činnost, pomoc při údržbě zahrady...

Individuální poradenská činnost v oblasti výchovy a péče o dítě zaměřená zvl. do rodin s problematickým výchovným prostředím.

Snažíme se organizovat přednášky pro rodiče (zdravotnická nebo výchovná problematika – podle zájmu rodičů a možností školy).

Zprostředkujeme individuální konzultace rodičů s psychologem z KPPP.

Kněží - františkáni, salesiáni a ostatní členové církví v rámci ekumeny

- realizace hodin předškolní katecheze v MŠ (podle možností)
- poradci v duchovní oblasti
- umožnění účasti na slavnostech MŠ podle zájmu
- spolupráce při úpravách a údržbě dětského hřiště a zahrady

Základní škola

- kontakt s učitelkami prvních tříd podle možností
- návštěva 4. ZŠ se všemi dětmi před zápisem
- pravidelné návštěvy tělocvičny na 4. ZŠ

PPP Plzeň

- konzultace při péči o děti se speciálními vzdělávacími potřebami
- řešení odkladů školní docházky-
- možná realizace orientačního vyšetření a testů školní zralosti dětí předškolního věku

Vyšší pedagogická škola Sv. Jan pod Skalou

- vedení odborných praxí studentů školy - podle zájmu
- účast na vzdělávacích programech školy pro učitelky MŠ

Spolupráce s o.s. Motýl

- keramický kroužek
- rehabilitační cvičení ...

Asociace ředitelů církevních škol

- zajištění aktuálních informací z oblasti organizace, řízení a provozu církevních škol účastí ředitelky MŠ na akcích AŘČŠ

Německo - Neumarkt

- podporovat již sedmileté přátelství s německou církevní mateřskou školou St. Johannes z Neumarktu formou společného setkávání v Čechách i v Německu

Spolupráce s DD a Hospicem sv. Lazara

- návštěvy s vystoupením dětí a předávání dárečků

Zřizovatel

MŠkB dále bude spolupracovat se svým zřizovatelem – Plzeňským biskupstvím

4. Organizace vzdělávání

MŠkB má v současnosti jednu třídu, jejíž označení se váže ke křesťanské symbolice – Ovečky a staví na principu věkově smíšené třídy. Do MŠkB jsou přijímány děti ve věku od 3 do 6 ti let, výjimečně i mladší. Ředitelka MŠkB rozhoduje o přijetí dítěte do MŠ, případně stanoví zkušební pobyt dítěte, jehož délka nepřesáhne 3 měsíce. Zápis probíhá po dohodě se zřizovatelem školy v únoru nebo v březnu na následující školní rok, na uvolněná místa jsou přijímány děti v průběhu celého školního roku.

Příchod a odchod dětí není vymezen, vychází z potřeb rodičů. Vzdělávací nabídka pro každý den je připravena tak, aby poměr mezi řízenými a spontánními činnostmi byl vyvážený. Denní řád je rozvolněný a vychází z potřeb dětí a nahodilých situací s respektem zachování intervalů mezi podávanými jídly.

Učitelky jsou nositelkami filosofie naší školy – křesťanské koncepce. Záleží především na nich, zda naplní kurikulum školy. Všichni pedagogové mají zájem na svém odborném růstu, což dokládá jejich další studium a účast na vzdělávacích seminářích. Jsou velmi tvořivé a zajímají se o nové trendy kulturní, výtvarné, duchovní...Upřednostňují rozvoj smyslového vnímání na základě přímého a prožitkového učení, které vede k maximálně spokojenému, šťastnému a vnímavému dítěti.

Provozní pracovnice spolupracuje s pedagogickými a je otevřena novým formám práce, podporuje je.

5. Charakteristika školního vzdělávacího programu

5.1. Obecná východiska

Filosofie naší školy se opírá o křesťanské hodnoty (pravda, úcta, pokora, tolerance, spolupráce, odpuštění, sebepoznání, umění darovat i přijímat) a hodnoty trvale udržitelného života na naší zemi (ochrana života v jakémkoliv jeho podobě, krása, užitek, zdraví, ohleduplnost...). Naše výchova stojí především na citovém základě. Základem naší výchovy je LÁSKA – z čistého srdce, z dobrého svědomí a z upřímné víry. Vždyť vědomí, že jsme milováni, nás učí lásku nejen přijímat, ale také rozdávat. Chceme v dětech podporovat vědomí řádu, vzbuzovat důvěru k Bohu, probouzet aktivní zájem a chuť dívat se kolem sebe, umět žasnout nad krásou světa, barevností přírody, vůní lesa, naslouchat, objevovat... Osvojit si tyto hodnoty znamená poznávat obecné zákonitosti vývoje, chápat jejich souvislost a vnímat vzájemnou harmonii.

Školní vzdělávací program MŠkB nazvaný „**Aby malé bylo velké**“ svým obsahem naplňuje hlavní cíle předškolního vzdělávání popsané v RVP. Jeho úkolem je rozvíjet osobnost dítěte, podporovat jeho tělesný rozvoj a zdraví, jeho osobní spokojenost a pohodu, napomáhat mu v chápání okolního světa, stejně tak i učit dítě žít ve společnosti ostatních, v porozumění jeden druhému. Maximálně podporuje individuální rozvojové možnosti dětí.

Nejdůležitější podmínkou pro naši MŠ je úzká spolupráce s rodinou, která nám pomůže vytvářet tak důležitou atmosféru radosti i důvěry, navozující pocit jistoty a bezpečí.

Naše cíle:

- Přijímat dítě tak, jak bylo stvořeno, jako jedinečné – individuální přístup
- Podporovat vědomí řádu, vzbuzovat důvěru k Bohu
- Zprostředkovat dítěti prožitky, u nichž převažuje kvalita nad kvantitou
- Poznávání světa kolem nás a rozšiřování zájmů dítěte skrze osobní prožitek
- Vytvořit pro děti podnětné prostředí s dostatkem tvořivého a didaktického materiálu
- Vytvořit otevřené, svobodné prostředí, kde se děti mohou svobodně ptát i hrát
- Podněcování zdravého tělesného vývoje a poskytování dostatečného prostoru pro volný čas
- Umožnit rodičům podílet se na vzdělávacím procesu školy a vytvořit tak otevřené společenství – škola – děti - rodina

V programu je zakomponován povinný obsah pěti vzdělávacích oblastí, které zohledňují vývoj dítěte, jeho přirozený život, zrání i učení.

Naše činnosti jsou obohaceny o slavení církevních svátků. To nám umožňuje vést děti vhodným způsobem ke křesťanským hodnotám a tradicím. Kládeme důraz na citovou a mravní výchovu, která prolíná všemi činnostmi. Zaměřujeme se na smyslově symbolickou metodu Franze Ketta. Tato metoda je založena na osobním prožitku dítěte s daným tématem a je v ní využito přírodních materiálů a barevných šátků. Děti se v ní mohou vyjádřit tancem, zpěvem nebo mají naopak příležitost ke ztišení a zklidnění. Program je koncipován podle proměn ročních období, zahrnuje principy křesťanství, zároveň aktuálně navazuje na oslavu křesťanských tradic, svátků a nabízí orientaci v křesťanském prostředí. Rovněž nabízí celou řadu zajímavých činností, impulsů i příběhů, které podněcují vnitřní růst a otevřenost dítěte, empatii, pozitivní smýšlení, tvořivost, komunikativní schopnosti, schopnost spolupráce.

Každý týden si děti procvičují němčinu v rámci česko-německého přátelství.

RNDr. Oldřich Syrovátka s dětmi celoročně pracuje na projektu – „Jak děti zachraňovaly krajinu“ – environmentální výchova.

5.2. Popis oblastí vzdělávání

Dítě a jeho tělo

Oblast: biologická.

Záměr vzdělávacího úsilí:

Stimulovat a podporovat růst a vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat jeho tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, učit je sebeobslužným dovednostem a vést je k zdravým životním návykům a dovednostem.

Dítě a jeho psychika

Oblast: psychologická.

Záměr vzdělávacího úsilí:

Podporovat duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj jeho intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů a funkcí, jeho citů i vůle, jeho sebepojetí a sebenahlížení, jeho kreativity a sebevyjádření, stimulovat osvojování a rozvoj jeho vzdělávacích dovedností a povzbuzovat je v dalším rozvoji, poznávání a učení.

Dítě a ten druhý

Oblast: interpersonální.

Záměr vzdělávacího úsilí:

Podporovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, posilovat, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a zajišťovat pohodu těchto vztahů. Pomáhat rozeznávat žebříček hodnot.

Dítě a společnost

Oblast: sociálně-kulturní.

Záměr vzdělávacího úsilí:

Uvést dítě do společenství ostatních lidí, do života lidské společnosti i do světa kultury a umění, pomoci dítěti osvojit si potřebné dovednosti, návyky i postoje, přijmout základní všeobecně uznávané společenské, morální a estetické hodnoty a podílet se na utváření společenské pohody.

Dítě a svět

Oblast: enviromentální

Záměr vzdělávacího úsilí:

Založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí – počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu – a vytvořit základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte (člověka) k životnímu prostředí.

5.3. Dílčí záměry MŠkB

Předškolní vzdělávání

Uspokojováním všech potřeb dítěte s důrazem na potřeby v citové oblasti vytvářet podmínky pro formování pozitivních charakterových vlastností v souladu se zásadami křesťanské etiky.

Na základě pozorování a ve spolupráci s rodinou usilovat o maximální poznání dítěte, z tohoto poznání vycházet při stanovení individuálních a skupinových cílů vzdělávání.

Vytvářet ve skupině dětí atmosféru klidu, pohody a tím upevňovat v dětech pocit jistoty, důvěry a citového zázemí.

Uplatňovat hry a činnosti přiměřené věku dětí, respektovat jejich spontánní zájem.

Vychovávat ke zdravému životnímu stylu.

Rozvíjet tvořivost dětí obohacováním prostředí a činností o nové prvky (podněty, hračky, přírodní materiál...)

Využívat přirozených situací k rozšiřování dětského poznání, respektovat a podněcovat vnitřní zájem dítěte o nové poznatky formou individuální nebo skupinové činnosti.

Využívat citové prožitky dětí z poslechu pohádek, veršů, vyprávění, divadelních a filmových představení, hudebních pořadů apod. k rozvoji pozitivního myšlení a k pěstování morálně volných vlastností.

Podle situace v konkrétním školním roce jsou v MŠKB realizovány jako součást vzdělávacího programu různé nadstandardní aktivity. Cílem je rozšířit nabídku vzdělávacích činností především pro děti předškolního věku a sledovány jsou i další dílčí záměry:

Rozvíjet zájem dětí o cizí jazyky výukou základů německého jazyka

Rozvíjet fantazii a výtvarnou tvořivost dětí umožněním práce ve výtvarném a keramickém kroužku.

Probouzet a podporovat zájem dětí o okolní přírodu a životní prostředí - objevy a pokusy.

Rozvíjet estetické cítění a podporovat rozvoj hudebních schopností dětí

Probouzet a motivovat zájem dětí o křesťanské kořeny evropské kultury a duchovní rozměr života jejich účastí na předškolních katechezích a setkáních s biblickými příběhy.

Péče o zdraví dětí

Hlavní záměry

Zvýšenou pozornost věnovat bezpečnosti dětí a předcházení úrazům.

Zajistit optimální mikroklima v prostorách MŠ důsledným větráním a zvlhčováním vzduchu.

Využívat všech dostupných organizačních forem ranního cvičení.

Využívat pobytu venku v dostatečné míře, s ohledem na počasí a zdatnost dětí realizovat polodenní výlety do blízkého okolí.

Dbát na vytváření správných návyků dětí v oblasti péče o chrup každodenním čištěním zubů po obědě.

Rozvíjet přirozenou obranyschopnost dětského organismu pobytem v přírodě.

Podporovat rozvoj přirozené obranyschopnosti dětského organismu otužováním a zároveň zvyšovat jejich fyzickou zdatnost a obratnost v jarním období účastí na plaveckém kurzu.

Realizovat výjezd do školy v přírodě v jarním termínu podle nabídky a zájmu rodičů

6. Vzdělávací obsah

Charakteristika integrovaných tematických celků

Náš program „Aby malé bylo velké“ je sestaven z šesti integrovaných tematických celků. Záměrně obsahuje pouze hlavní integrované tematické celky a ponechává tak prostor pro další celky, které je možné doplnit průběžně tak, aby reagovaly na zájmy dětí, situaci v MŠ a v jejím okolí, události v životě dětí apod. Dále uváděné tematické okruhy mohou učitelky použít jako nabídku, z níž vyberou podle potřeby pouze některé a podle zájmu dětí je sami nebo společně s dětmi hlouběji rozpracují.

Program je koncipován jako jednorocní s dalším pokračováním. Vzhledem k tomu, že tematické celky korespondují přirozeně s událostmi v životě dětí i v přírodě během kalendářního roku, jeví se jejich opakování jako účelné.

Časový plán je orientační, konkrétní časová doba na jednotlivé integrované tematické celky není povinně stanovena a rovněž nebude u všech zvolených okruhů stejná. Je tak možné pružně reagovat na zájem a potřeby dětí a spolu s nimi tematický celek rozvíjet a dotvářet.

Při sestavování dílčích plánů i jednotlivých denních programů sledujeme vyvážené zakomponování všech oblastí předškolního vzdělávání.

Činnost s dětmi připravujeme sestavováním reálného denního programu, který je obohacován tvořivým způsobem podle konkrétních podmínek třídy, zájmu, potřeb a přání dětí. Přitom jsou zařazovány vyváženě spontánní a řízené činnosti.

Průběžně vytváříme podmínky pro individuální, skupinové i frontální činnosti. Dětem je umožňována hra a práce v malých, středně velkých i velkých skupinách. Podle jejich potřeb a zájmu je vytvářen rovněž prostor pro klidné hry bez účasti na společných činnostech.

Integrované tematické celky a orientační časový rozvrh

1. Pod jednou střechou
2. Podzimní děkování (říjen, listopad)
3. Proč jsi vyšla hvězdičko? (prosinec)
4. V zemi pohádek (leden, únor)
5. Jaro – zázrak nového života (březen, duben, květen)
6. Ve světě plném barev (červen)

Jednotlivé integrované tematické celky obsahují návrhy podtémat, která jsou dále průběžně rozpracovávána podle podmínek třídy na konkrétní hry a činnosti. Podle aktuální potřeby je možné během roku zařadit také další tematické okruhy.

6.1. Pod jednou střechou

Charakteristika tematického bloku:

Pro většinu dětí je každý nový začátek ať už v MŠ nebo v jakékoliv skupině dětí velkou zátěží. Objevuje kolem sebe mnoho nových tváří, nových zvuků, musí zvládnout nový prostor, vzít na vědomí nová pravidla. Každé dítě má jinou míru osmělování se, nacházení svého místa mezi ostatními a získávání důvěry – a to vše je třeba respektovat. První setkání dává cíleně prostor k tomu, aby tento proces socializace u dítěte proběhl tak, jak každé dítě individuálně potřebuje.

Tento měsíc slavíme svátek sv. Václava, patrona české země.

Hlavní cíle:

Dítě a jeho tělo:

- vést děti k osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody, pohody prostředí
- vytvářet zdravé životní návyky a postoje dětí jako základ zdravého životního stylu
- vést děti k osvojení si věku přiměřených praktických dovedností
- rozvíjet fyzickou a psychickou zdatnost dětí

Dítě a jeho psychika:

- rozvíjet verbální i neverbální komunikativní dovednosti dětí a jejich kultivovaný projev
- rozvíjet u dětí schopnost vytvářet a rozvíjet citové vztahy a city plně prožívat
- vést děti k získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci
- vést děti k relativní citové samostatnosti

Dítě a ten druhý:

- vytvářet u dětí prosociální postoje k druhým
- seznamovat děti s pravidly chování ve vztahu k druhým

Dítě a společnost

- rozvíjet schopnost dětí žít ve společenství ostatních lidí, spolupracovat, spolupodílet se, přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem), vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané
- vést děti k poznávání pravidel společenského soužití, jejich spoluvytváření v rámci třídy jako přirozeného sociokulturního prostředí a k porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí

Dítě a svět:

- seznamovat děti s místem a prostředím, ve kterém žijí, a vytvářet jejich pozitivní vztah k němu

Vzdělávací nabídka:

Otevíráme nové dveře – seznamujeme se s prostorami v MŠ, se zaměstnanci, hledáme si nové kamarády, učíme se znát jejich jména, představení sebe a své rodiny, adaptace na denní režim, vytváření pravidel umožňující soužití celé skupiny, jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm...

Výtvarné činnosti – společné zážitky z prázdnin, téma – „ Prázdniny s naší rodinou“, „Jaké je to u nás doma“ – modelování, malování, kreslení...

Pohybové hry – míčové – znám jména svých kamarádů, hudební a pohybové hry, - Jak se jmenuješ, Ptáčku, jak zpíváš, Hledám, hledám kamaráda, Na houbaře, Točí se zlatý řetěz...

Dramatické hry - Co by bylo, kdyby, dramatizace pohádek, písničky, práce s encyklopedií,

Hudba – sluchové, řečové a rytmické hry, p. Chvilku tiše buď, To je supr, že jsi tady...

Hry – manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty...

P o d t ě m a t a

Otvíráme nové dveře

Očekávané výstupy:

- adaptace dítěte na nové prostředí
- základní sebeobsluha a jednoduché pracovní úkony
- osvojení názvu věcí, které nás obklopují
- vědomě využívat všech smyslů
- plynulý přechod z rodinného prostředí do MŠ
- navozovat kontakty s dospělými, s dětmi, překonat stud

- začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky
- orientovat se bezpečně v budově MŠ
- poznávání nových dětí a prohlubování jejich vzájemných vztahů, ranní kruh
- upevňování pravidel chování v MŠ.

Čas kamarádství

Očekávané výstupy:

- starat se o osobní hygienu
- porozumět slyšenému
- uvědomovat si svou samostatnost
- navazovat a udržovat dětská přátelství
- pochopit, že každý má ve třídě svou roli
- zvládat běžné denní činnosti – režim školky

6.2. Podzimní děkování (říjen - listopad)

Charakteristika tematického bloku:

Záměrem tohoto celku je umožnit dětem, aby si uvědomily, že věci kolem nás nejsou nahodile, vše má svůj význam a my se učíme být vděční za rozmanitost a krásy podzimu, učíme se vnímat detaily podzimní přírody, radovat se a děkovat za všechno, co nás obklopuje...

(vnímání změn počasí v souvislosti se střídáním ročních období, pozorování přírodních krás, harmonie i řádu, sběr přírodnin, třídění dle tvarů barev a tvoření z nich, ochrana přírody, podzimní oblečení). V říjnu slavíme svátek sv. Františka a v listopadu sv. Martina – přiblížíme si zvyky a tradice s tím spojené.

Hlavní cíle:

Dítě a jeho tělo:

- vést děti k osvojení si věku přiměřených praktických dovedností
- rozvoj smyslového vnímání
- vést děti k uvědomění si vlastního těla
- vytváření zdravých životních návyků

Dítě a jeho psychika:

- rozvíjet schopnost sebeovládání u dětí
- rozvíjet, zpřesňovat a kultivovat smyslové vnímání, vést děti k přechodu od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně logickému, rozvíjet paměť a pozornost a přecházet od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvíjet a kultivovat představivost a fantazii
- vytvářet u dětí pozitivní vztah k intelektuálním činnostem a učení, podporovat a rozvíjet jejich zájmem o učení
- posilovat přirozené poznávací city dětí (zvědavost, zájem, radost z objevování apod.)

Dítě a ten druhý:

- rozvíjet vzájemné interakce
- posilování komunikativních dovedností dětí - verbálních i neverbálních
- rozvíjet jejich sociální citlivost, toleranci, respekt, přizpůsobivost apod.
- vzájemná spolupráce – rozvoj kooperativních dovedností

Dítě a společnost:

- rozvíjet základní kulturně společenské postoje, návyky a dovednosti dětí
- vytvářet u dětí povědomí o mezilidských morálních hodnotách
- rozvíjet jejich schopnost projevat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně
- vytvářet povědomí o existenci jiných národů
- pomáhat dětem aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny

Dítě a svět:

- rozvíjet u dětí úctu k životu ve všech jeho formách

- vytvářet u dětí povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí
- rozvíjet u dětí schopnost přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí a jeho změnám
- poznávání jiných kultur

Vzdělávací nabídka:

Poznáváme na základě prožitků i s pomocí obrázků charakteristické znaky podzimu, jaké jsou změny v přírodě, jak se mění zahrada, louka, les

- pojmenováváme některé druhy podzimních květin, poznáváme a rozlišujeme listnaté a jehličnaté stromy
- všímáme si změn počasí a způsobu oblékání
- seznamujeme se s názvy ročních období a prohlubujeme poznatky o nich
- vnímáme barvy v přírodě a výtvarně zachytíme podzimní přírodu
- poznáváme a rozdělujeme listy podle tvaru, barev a druhů, vnímání listů všemi smysly
- sbíráme zajímavé listy a využíváme je pro výtvarnou činnost
- seznamujeme se s druhy ovocných stromů, plody, ovoce a zelenina, jejich zpracování a využití, zahradnické práce, možnost samostatné přípravy salátů, polévky...

pranostiky, posvícení, pouštění draků, výroba větrníků, podzimní ohníčky, Den sv. Františka – vděčnost za stvoření, návštěva hřbitova - Památka zesnulých

Péče o zdraví, co mi prospívá, co škodí, jak se mohu chránit a přivolat pomoc, kdo nám pomáhá

P o d t é m a t a

Jak chutná podzim

Očekávané výstupy

- všimnout si změn ve svém okolí, v přírodě...
- zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci
- přemýšlet, vést jednoduché úvahy
- vyjadřovat samostatně své pocity, myšlenky

- uvědomovat si svá práva ve vztahu k druhému
- rozhodovat o svých činnostech
- dodržovat pravidla her a jiných činností

Počasí si s námi hraje (oblečení, zdraví)

Očekávané výstupy

- pomáhat pečovat o okolní životní prostředí
- naučit se z paměti krátké texty
- sladit pohyb s rytmem a hudbou
- poznat a pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- spolupracovat s ostatními
- prožívat radost ze zvládnutého a poznaného
- zacházet šetrně s pomůckami, s hračkami, s věcmi denní potřeby

Stromy jsou jako my (příroda, plody, zvířata)

Očekávané výstupy

- chránit přírodu v okolí, živé tvory
- vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci
- vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru
- být citlivý ve vztahu k živým bytostem
- projevovat zájem o knížky
- vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci
- respektovat jiný postoj či názor

Čas pro vzpomínky

Očekávané výstupy

- prožívat a dětským způsobem projevovat co cítí – radost, smutek, soucit, náklonnost
- pochopit, že každý má ve společenství, ve třídě svou roli

- poznávat nová slova a aktivně je používat
- vnímat, že svět má svůj řád

6.3. Proč jsi vyšla, hvězdičko? - (prosinec)

Charakteristika tematického bloku:

Dny jsou stále kratší a země se zahaluje do temna dlouhých nocí – nastává příchod zimy. Přichází k nám sv. Mikuláš s nadílkou. Prožíváme čas adventní, společně se těšíme na narození Ježíše. V temnotě se skrývá naděje na nový den. I naše vnitřní temnota – strach, ztráta odvahy, pochybnosti se příchodem světla mění. Slavíme narození toho, který proměňuje temnotu světa v radost. Postupně zapalujeme 4 svíčky na adventním věnci a očekáváme příchod Štědrého dne...

Kouzlo Vánoc je čas, kdy míváme k sobě mnohem blíže, máme více času pro své blízké.

Mluvíme o hodnotách vztahů.

Hlavní cíle:

Dítě a jeho tělo:

- rozvíjet u dětí fyzickou a psychickou zdatnost
- rozvíjet u dětí pohybové schopnosti
- zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.)
- ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí

Dítě a jeho psychika:

- rozvíjet a kultivovat mravní i estetické vnímání
- posilovat schopnost prožívání emočních zážitků
- rozvíjet schopnost dětí vytvářet citové vztahy

Dítě a ten druhý:

- vést děti k osvojení si elementárních poznatků
- posilování schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahu dětí k druhým lidem
- rozvíjet interaktivní a komunikativní dovednosti dětí
- rozvíjet u dětí kooperativní dovednosti

Dítě a společnost:

- vytvářet u dětí základy aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvíjet u dětí dovednosti umožňující tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat
- seznamovat děti se světem lidí, kultury a umění a vést je k osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž žijí
- rozvíjet základní kulturně společenské postoje, návyky a dovednosti dětí, rozvíjet jejich schopnost projevovat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny

Dítě a svět:

- seznamovat děti s místem a prostředím, ve kterém žijí, a vytvářet pozitivní vztah k němu

Vzdělávací nabídka:

Porozumění pojmu Advent, seznámení s postavou sv. Mikuláše a pojmu obdarování, přiblížit dětem pojem biskup – kdo je to, jak se obléká... svátek sv. Barbory, samostatné vyprávění co bylo, je a bude, seznámení se základními časovými údaji, seznámení s písmeny abecedy, přiblížit dětem křesťanskou tradici Vánoc, Vánoční pastýřská hra s koledami – nácvik a předvedení na besídce a seniorům v DD, činnosti relaxační a odpočinkové, společné diskuse, rozhovory, aktivity, přibližující dítěti pravidla vzájemného styku – zdvořilost, ohleduplnost, tolerance a mravní hodnoty – dobro, zlo, spravedlnost, pravda... přednes, recitace, dramatizace, zpěv, vytváření dárků pro seniory a rodiče, výtvarné techniky motivované prožitkem, návštěva knihovny, krmení ptáčků a zvířátek v lese...

P o d t é m a t a

Mikuláš klepe na okno

Očekávané výstupy

- chápat, že všichni lidé mají stejnou hodnotu
- zachovávat správné držení těla "
- ovládat svoje city přizpůsobovat jim svoje chování
- chovat se zdvořile
- ovládat koordinaci oka a ruky
- správně vyslovovat, ovládat dech tempo i intonaci řeči, písň
- chápat základní matematické číselné pojmy
- osvojit si elementární poznatky o okolním prostředí
- porozumět běžným neverbálním projevům citových prožitků
- porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé
- osvojit si elementární poznatky o okolním prostředí

Za betlémskou hvězdou

Očekávané výstupy

- soustředit se na činnost a její dokončení
- přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem
- ovládat dechové svalstvo – sladit pohyb se zpěvem
- popsat skutečnou situaci
- řešit problémy, úkoly, situace
- dodržovat dohodnutá pravidla
- domluvit se na společném řešení

6.4. V zemi pohádek (leden, únor)

Charakteristika tematického bloku

Kouzlo lehounkých poletujících vloček je pro děti vždy velkým zážitkem. Vločky, sníh, led nás lákají k zimním radovánkám, pokusům s vodou, seznamujeme se s různými druhy zimních sportů, staráme se o volně žijící zvířátka v přírodě. Čteme si, vypravujeme oblíbené pohádky.

Pojem - masopust, charakteristika období, příprava a realizace dětského karnevalu, masky, výzdoba. Charitativní činnost – Tříkrálová sbírka. Oslava patronky rodin, sv. Zdislavy z Lemberka.

Naše cíle

Dítě a jeho tělo:

- vést děti k uvědomění si vlastního těla
- vytváření osobní pohody i pohody prostředí
- posilování smyslového vnímání
- koordinace ruka - oko

Dítě a jeho psychika:

- rozvíjet řečové schopnosti a jazykové dovednosti dětí receptivní (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivní (výslovnost, vytváření pojmů, mluvní projev, vyjadřování)
- vést děti k osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní
- rozvoj zájmu dětí o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbálních i neverbálních (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické)
- samostatný slovní projev na prožité téma
- osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (abeceda, čísla)

Dítě a ten druhý:

- vést děti k ochraně osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými
- rozvíjení vztahu v rodině a dětské herní skupině

- seznamování s pravidly společenského chování
- rozvoj sociální citlivosti (tolerance, respekt, přizpůsobivost)

Dítě a společnost:

- rozvíjet společenský i estetický vkus dětí
- vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách
- seznámení se světem lidí, kultury a umění
- poznávání pravidel společenského soužití

Dítě a svět:

- vést děti k osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností
- pečovat o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí
- pochopení, že změny, způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit
- rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách

Vzdělávací nabídka:

Seznamujeme děti s tradičními svátky – Tři králové, pomoc při charitativní sbírce – výroba papírových korun. Příprava dětí k zápisu do školy, návštěva ZŠ. Zimní příroda a její proměny, dramatizace jednoduché pohádky, výroba papírových loutek, přiblížit dětem některé spisovatele a ilustrátory, rozeznávat vlastnosti některých pohádkových postav, seznamovat děti s mravními hodnotami v pohádkách i v životě, zpívat písně z pohádek, vysvětlit pojem – masopust, charakteristika období, realizace dětského karnevalu, masky, výzdoba třídy. Rodina – její význam a jednotlivé role.

Podtémata

Nosím královskou korunu

Očekávané výstupy:

- respektovat předem vyjasněná a pochopená pravidla

- chápat slovní vtip, humor
- chovat se s ohledem na druhé
- pochopení rolí v rodině i společnosti
- chápat prostorové formy – vlevo, vpravo, dole nahoře...
- dodržovat herní pravidla
- uvědomovat si nebezpečí, se kterým se může dítě setkat

Jdu k zápisu

Očekávané výstupy:

- sledovat a vyprávět příběh
- rozdělit si úkol s jiným dítětem
- koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla
- udržovat po sobě pořádek
- vyjadřovat svou představivost
- odmítnout se podílet na nedovolených činnostech
- spoluvytvářet pohodu prostředí

Když sněhová vločka tančí

Očekávané výstupy

- mít povědomí o širším kulturním prostředí
- zacházet s běžnými pracovními pomůckami
- utvořit jednoduchý rým
- porovnávat a třídit soubory
- přijímat pozitivní hodnocení i svůj případný neúspěch
- uplatňovat své individuální potřeby
- přizpůsobit se společnému programu

Pojďme za pohádkou

Očekávané výstupy

- vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů
- domluvit se slovy i gesty, improvizovat
- záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost
- prožívat radost ze zvládnutého a poznaného
- vyrábět z různých materiálů
- myslet kreativně a předkládat nápady
- orientovat se bezpečně ve známém prostředí

Proměna – bylo jednou jedno tělo

Očekávané výstupy

- pojmenovat části těla, některé orgány, mít povědomí o těle a jeho vývoji
- vést rozhovor – naslouchat druhým
- odhalovat podstatné znaky
- uvědomovat si své možnosti
- řešit konflikt dohodou
- uplatňovat návyky v základních formách společenského chování
- rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat

Masopust

Očekávané výstupy:

- zvládnout základní pohybové a rytmické dovednosti
- chápat vtip a humor
- soustředit se na činnost a udržet pozornost
- rozhodovat o svých činnostech

- dodržovat dohodnutá pravidla
- posilování povědomí o existenci různých národů a kultur

6.5. Jaro – zázrak nového života (březen , duben, květen)

Charakteristika tematického bloku

Na jaře ukazuje život svou sílu v rostlinách, zvířatech i v člověku a tyto děje mají v sobě velkou sílu. Je to nový začátek života. Na jaře si povídáme o proměně toho, co bylo skryté v něco, co je zřetelné a zřejmé. Také uslyšíme o proměně člověka, který skrze smrt vstoupil do nového života – jmenuje se Ježíš. Chceme dětem předávat křesťanské poselství – zachytit a ukázat souvislost mezi smrtí a novým životem. Společně prožíváme Velikonoce a radujeme se ze vzkříšení. Jaro, čas něhy, kdy se všechny zvířecí maminky chystají přivítat svá mláďátka. Okouzluje nás zázrak ukrytý v semínku, sledujeme přilet ptáčků, snažíme se být citliví a vnímaví ke všemu živému. Slavíme svátek sv. Jiří.

N a š e c í l e

Dítě a jeho tělo:

- rozvíjet u dětí všechny smysly a jejich užívání
- uvědomění si vlastního těla
- rozvoj a užívání všech smyslů
- osvojení si praktických poznatků o zdraví
- vytváření návyků zdravého životního stylu (čaj z bylinek apod.)

Dítě a jeho psychika:

- rozvíjet tvořivost dětí (tvořivé myšlení, řešení problémů, tvořivé sebevyjádření)
- rozvíjet poznatky, schopnosti a dovednosti dětí umožňující vyjádřit pocity, získané dojmy a prožitky
- rozvoj paměti a pozornosti

- vytváření základu pro práci s informacemi
- rozvoj řečových a jazykových dovedností

Dítě a ten druhý:

- vést děti k osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů k druhým lidem
- posilovat prosociální chování dětí ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, v dětské herní skupině apod.)
- seznámení s pravidly chování ve vztahu k druhým
- bezpečí ve vztazích s ostatními
- posilování interakce v kolektivu

Dítě a společnost:

- vytvářet u dětí základy aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění
- rozvíjet schopnost dětí žít ve společenství ostatních lidí, spolupracovat, spolupodílet se, přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem), vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané
- rozvoj estetického vkusu
- posilování dovednosti vyjadřovat a projevovat prožité zážitky
- přizpůsobovat se společenskému prostředí a zvládat jeho změny

Dítě a svět:

- rozvíjet úctu dětí k životu ve všech jeho formách
- vést děti k osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností

v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí

- vytváření pozitivního vztahu k životnímu prostředí
- vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem
- upozornění na možné nebezpečné vlivy prostředí a ochrana před nimi

Vzdělávací nabídka:

Dramatizace příběhu – O srdíčku, smíření ve svém srdíčku – umět odpouštět, pomáhat druhým, všimnout si jich, sledujeme nový probouzející se život v přírodě, rašení semínek, skláníme se nad rašícím pupenem první kytičkou na zahrádkách, Kettovy metody, vystřihujeme zvířátka, návštěva ZOO, zdoláváme překážkové dráhy, sledujeme cesty, labyrinty, malujeme vajíčka, vyrábíme velikonoční přáníčka, povídáme si o Velikonočním tajemství, posloucháme zpěv ptáčků, tvoříme přírodní mozaiky, popletené obrázky, kubusy, práce s lupou v terénu, pozorujeme život v přírodě...Slavíme svátek sv. Jiří.

P o d t ě m a t a

Velikonoce – svátky nového života (kříž vypravuje o životě)

Očekávané výstupy

- mít ohled na druhého, soucítit s ním, pomoci mu
- vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů
- rozlišovat některé obrazné symboly
- nalézat nová řešení
- zachytit a vyjádřit své prožitky
- vnímat umělecké a kulturní podněty
- mít povědomí o širším společenském prostředí

Hřej, sluníčko, hřej

Očekávané výstupy:

- mít povědomí o významu životního prostředí
- zvládnout jednoduché úklidové práce
- soustředěně poslouchat text
- udržet pozornost při činnosti
- zorganizovat hru
- spolupracovat s ostatními
- zvládat základní hudební dovednosti
- mít povědomí o významu životního prostředí

Květinka rozkvetě, dobře je na světě

Očekávané výstupy:

- přizpůsobit pohyb podle pokynu
- vyjadřovat smysluplně myšlenky, pocity...
- úmyslně si zapamatovat krátké texty, říkanky...
- hodnotit svoje pokroky
- přiznávat stejná práva druhým a respektovat je
- zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik
- dbát na pořádek, starat se o rostliny

Potřebuji hnízdečko

Očekávané výstupy:

- běžné způsoby pohybu v různém prostředí
- vést rozhovor a umět naslouchat druhým

- řešit problémy a nahodilé situace
- těšit se z hezkých a příjemných zážitků
- pomáhat slabším
- jednat s ohledem na druhé
- význam přírody a její ochrana

Srdíčko pro maminku

Očekávané výstupy:

- zvládat jemnou motoriku (výroba dárku pro maminku)
- naučit se nazpaměť krátké texty
- prožívat a dětským způsobem projevovat, co cítí
- překonávat stud
- sledovat a rozlišovat rytmus
- vliv vlastního chování na okolí (příčina – následek)

6.6. Ve světě plném barev (červen)

Charakteristika tematického bloku

Kouzelný červen svým jménem připomíná pozvolné zrání a červenání jahod, třešní... Pozorujeme sílu paprsků letního slunce, sledujeme počasí – přicházející bouřky, prší, objevuje se duha. Hrajeme si s vodou, stavíme rybníky. Pozorujeme život ve vodě i kolem vody. Jedem společně na výlet. Radujeme se z krás v přírodě, neubližujeme žádnému živému tvorečkovi. Slavíme MDD a svátek sv. Petra a Pavla.

N a š e c í l e

Dítě a jeho tělo:

- rozvíjet u dětí pohybové schopnosti a zdokonalovat dovednosti v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.)
- ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí
- vést děti k osvojení si věku přiměřených praktických dovedností
- rozvoj fyzické a psychické zdatnosti

Dítě a jeho psychika:

- vést děti k poznávání sebe sama, rozvíjet pozitivní city dítěte ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry a osobní spokojenosti)
- vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem
- vést děti k osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (abeceda, čísla)
- rozvoj mluvního projevu a vyjadřování

Dítě a ten druhý:

- vést děti k ochraně osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými
- vytvářet u dětí prosociální postoje, rozvíjet jejich sociální citlivost, toleranci, respekt, přizpůsobivost apod.
- rozvoj komunikativních dovedností
- posilování schopnosti spolupráce

Dítě a společnost:

- rozvíjet základní kulturně společenské postoje, návyky a dovednosti dětí, rozvíjet jejich schopnost projevat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny
- vytvářet u dětí povědomí o mezilidských morálních hodnotách
- vytvářet u dětí povědomí o existenci ostatních kultur a národností
- rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí

Dítě a svět:

- vytváření pozitivního vztahu k místu, ve kterém žijeme
- vést děti k osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy
- vést děti k pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit
- vytvářet u dětí povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou, lidmi, společnostmi, planetou Zemí

P o d t é m a t a

Nenápadná krása

Očekávané výstupy:

- pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- běžné způsoby pohybu v různém prostředí

- naučit se nazpaměť krátké texty
- spoluvytvářet pohodu prostředí
- odloučit se na určitou dobu od rodičů
- přijímat a uzavírat kompromisy
- zazpívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji

Dej pozor, abys mi neublížil

Očekávané výstupy:

- způsoby ochrany osobního zdraví a bezpečí
- hodnotit slovní výkony, slovně reagovat
- zaujímat vlastní názory a vyjadřovat své postoje
- přijímat a uzavírat kompromisy
- začlenit se do širšího kolektivu
- uvědomovat si nebezpečí, se kterým se může dítě ve svém okolí setkat
- starat se o rostliny, chránit přírodu

7. Evaluační systém

Slouží nám k hodnocení vlastní práce, pomáhá otevřít její kvalitu a odhaluje potřeby rozvoje školy.

Výsledků evaluace a hodnocení využíváme též při porovnávání souladu našeho školního programu s RVP PV.

7.1. Vnitřní evaluace

Předmět evaluace

1. Podmínky vzdělávání
2. Hodnocení práce pedagogů a provozních zaměstnanců
3. Individuální hodnocení dětí
4. Hodnocení vzdělávací práce a výsledků vzdělávání, naplňování cílů ŠVP a jeho soulad RVP PV

1. Podmínky vzdělávání

Hodnotíme podle těchto kritérií:

Materiální podmínky – prostory v MŠ, nábytek, vybavení hračkami a didaktickým materiálem, hygienická zařízení, venkovní prostory, bezpečnost

Životospráva – vhodná skladba jídelníčku, pravidelný denní rytmus, dostatečný pobyt venku, respektování individuálních potřeb dětí

Psychosociální podmínky – jak se v MŠ cítí děti i dospělí, adaptace nových dětí, respektování potřeb dětí a jejich uspokojování, vyváženost spontánních a řízených činností, vztahy mezi dětmi a dospělými

Organizace – pružnost denního řádu, prostor pro hru, způsob organizace aktivit dětí, vytváření podmínek pro individuální, skupinové i frontální činnosti dětí

Řízení – vymezení povinností, úkolů a pravomocí zaměstnanců, spolupráce, respekt a důvěra mezi zaměstnanci, spolupráce s rodiči, se zřizovatelem, se ZŠ

Personální a pedagogické zajištění – kvalifikovanost zaměstnanců, další sebevzdělávání, profesionalita pedagogů i provozních zaměstnanců

Spoluúčast rodičů – důvěra, otevřenost, vstřícnost a porozumění mezi pedagogy a rodiči, možnost spolupodílení se rodičů na dění v MŠ, informovanost rodičů, respektování soukromí rodiny

Metody hodnocení: kontroly a pozorování, dotazníky, diskuse

Časový plán: 1x ročně

Odpovědnost: ředitelka školky

2. Hodnocení práce pedagogů a provozních zaměstnanců

Ředitelka hodnotí svoji pedagogickou i řídicí práci, kontroluje a hodnotí práci pedagogů a provozních zaměstnanců podle daných kritérií.

Metody hodnocení: průběžné sledování a hodnocení kvality práce pedagogických a provozních zaměstnanců, kontrola dodržování pracovního a organizačního řádu školy a plnění pracovní náplně

Časový plán:

- hospitace – měsíčně – odp. ředit.
- kontrola u pedagogických zaměstnanců – měsíčně – odp. ředit.
- Kontrola u provozních zaměstnanců – 2x ročně – odp. ředit., u kuchařky se podílí vedoucí ŠJ
- Hodnocení vlastní práce (autoevaluace) – 1x ročně – odp. ředit., učit.
-

3. Individuální hodnocení dětí

Individuální hodnocení dítěte vychází ze znalosti vývojového stupně dítěte a vzhledem k němu pak hodnotíme jeho pokrok – schopnost učení, rozvoj společenských hodnot a rozvoj samostatnosti a zdravého sebevědomí.

Metody hodnocení: pozorování, rozhovor s dítětem, rozhovor s rodiči, dětská kresba, pracovní listy

Časový plán: asi 2x ročně – vzhledem k aktuální či individuální nutnosti

Odpovědnost: za záznamy o dětech obě učitelky

Dokumentace o dětech:

- u každého dítěte je archivován originál přihlášky do MŠ
- pro každé dítě je zpracován evidenční list

- důležité údaje o dítěti a rodině jsou přehledně podchyceny v pomocné dokumentaci ve třídě
- na začátku školního roku je formou přehledné tabulky zpracována základní charakteristika třídy (věkové složení, docházka, účast dětí na nadstandardních aktivitách apod.), podle potřeby jsou tyto tabulky během roku doplňovány a aktualizovány
- v průběhu měsíce října a listopadu jsou zpracovány individuální záznamy o každém dítěti – značení rozlišující se smluvenými barvami dle věkových skupin dětí, diagnostika dětí je průběžně doplňována
- pro děti s odkladem povinné školní docházky, se speciálními vzdělávacími potřebami, ale i mimořádně nadané se zpracovávají individuální vzdělávací plány – ve spolupráci se školským poradenským zařízením
- u dětí předškolního věku jsou záznamy doplněny o výsledky orientačních testů školní zralosti
- pro každé dítě je v MŠ zakládána složka výtvarných prací, kde je jich většina archivována po dobu školního roku.

4. *Hodnocení vzdělávací práce a výsledků vzdělávání, naplňování cílů ŠVP a jeho realizace*

Učitelky hodnotí především svoji práci, zvolené metody, formy a prostředky s ohledem na reakci dětí:

- jak se daří prostřednictvím plánovaných řízených činností naplňovat dílčí cíle v jednotlivých vzdělávacích oblastech
- jak se daří směřovat ke kompetencím u dítěte na konci školního období
- jestli zvolené činnosti děti zaujaly
- zda byla činnost pro děti přínosem, potěšením, prožitkem
- zda použitá metoda podněcovala děti k aktivní činnosti
- zda děti dosahují předpokládané úrovně
- co děti nejlépe motivovalo, jaký nápad se osvědčil
- co je třeba upravit, změnit, probrat s dětmi v jiných souvislostech
- co se zcela nezdařilo podle záměrů a proč

- co je třeba změnit, zařadit znovu, doplnit, zlepšit apod.

ŠVP

- jeho soulad s požadavky RVP PV
- vyváženost vzdělávacího obsahu, prolínání všech 5 oblastí vzdělávání
- flexibilita, změny, možnost vývoje
- plnění rámcových cílů dle RVP PV – aktivní přístup k učení, schopnost objevovat a poznávat, základy morálních hodnot v životě člověka a společnosti (zodpovědnost, soucítění a solidarita, rovnost všech lidí, úcta k životu, životnímu prostředí, ke kulturnímu a historickému dědictví), schopnost rozvíjet a poznávat svou osobnost, schopnost nést zodpovědnost za svá rozhodnutí, schopnost spolupracovat

Metody hodnocení:

Pozorování, rozhovory, diskuse, hospitace a následné rozbor, analýza ŠVP, autoevaluace, analýza tematických bloků, pedagogické a provozní porady, konzultace s rodiči, sebereflexe.

Po skončení tematického okruhu bude provedena jeho celková evaluace – přiložen hodnotící list – co se povedlo, co ne, závěry, splnění stanovených cílů

Časový plán:

- tematický blok – vždy po ukončení – odp. učitel.
- autoevaluace – 2x ročně – odp. učitel.
- hospitace ředitelky –měsíčně– odp. ředitel.
- pedagogické a provozní porady – min. 3x ročně (podle potřeby) – odp. ředitel.
- hodnocení vzdělávací práce – pololetí, konec roku – odp. ředitel.
- analýza ŠVP – 1x ročně – odp. ředitel.
- sebereflexe – denně si odpovídáme na otázky: co se děti naučily (hodnotíme děti), co se dozvěděly nového (hodnocení výsledků) a čím (hodnocení procesů) se mi podařilo toho dosáhnout (autoevaluace)

7.2. Vnější evaluace

Důležitá zpětná vazba a informace o tom, jak na danou problematiku nahlíží a jak jsou spokojeni – rodiče, děti, zřizovatel, ČŠI

Rodiče dětí – denní setkávání s rodiči, neformální setkávání učitelek s rodiči, společenské akce (besídky, slavnosti), možnost spoluúčasti na dění v MŠ a akcích pořádaných školou, anonymní dotazníky pro rodiče

**Česká školní inspekce
Plzeňský inspektorát**

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Čj. ČŠIP-1140/12-P

Název právnické osoby vykonávající činnost školy:	Mateřská škola kardinála Berana Plzeň
Sídlo:	Žlutická 1694/2, 323 00 Plzeň
IČO:	71 341 366
Identifikátor:	691 003 122
Právní forma:	školská právnická osoba
Zastoupená:	Ilonou Tomanovou, ředitelkou školy
Zřizovatel:	Biskupství plzeňské
Místo inspekční činnosti:	Žlutická 1694/2, Plzeň
Termín inspekční činnosti:	13. a 14. prosince 2012

Předmět inspekční činnosti

Zjišťování a hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání poskytovaného Mateřskou školou kardinála Berana Plzeň (dále „škola“) podle § 174 odst. 2 písm. b) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zjišťování a hodnocení naplnění školního vzdělávacího programu a jeho souladu s právními předpisy a rámcovým vzdělávacím programem podle § 174 odst. 2 písm. c) školského zákona.

Aktuální stav školy

Církevní mateřská škola zahájila svoji činnost 1. 9. 2011. Svým vznikem přitom navázala na 19letou tradici křesťanské třídy zřízené při jedné z plzeňských mateřských škol (dále „MŠ“). Svým názvem se MŠ hlásí k odkazu plzeňského rodáka Msgre. Josefa Berana, arcibiskupa pražského a primase českého, od roku 1965 kardinála. Škola sídlí ve vnitrobloku panelového sídliště, v 1. patře pavilonu bývalé MŠ, jehož prostory byly zcela nově rekonstruovány a vybaveny. Stanovená kapacita 24 dětí je naplněna, zájem rodičů převyšuje možnost přijetí všech zájemců o předškolní vzdělávání s křesťanským programem. Prostory MŠ zahrnují dvě propojené denní místnosti rozčleněné na učebnu či jídelnu se stolky a hernu s kobercem. Významné místo zaujímá prostor určený pro modlitbu, rozjímání a komunikaci s rodiči a četnými hosty, kteří se, často pravidelně, účastní společných aktivit. Pro odpočinek dětí se po obědě v herně rozkládají lehátka. K pobytu venku je zřízena školní zahrada vybavená pro sportovní a rekreační činnosti z prostředků získaných na realizaci projektu „Pohádková zahrada“. Dominantou zahrady

bude společně s rodiči zasazená lípa, v plánu je vytvoření bylinkového záhonu a zpevněné plochy pro jízdu na kolech a koloběžkách.

Personálně je předškolní vzdělávání zajištěno třemi učitelkami a dvěma provozními pracovníci. Dvě učitelky jsou kvalifikované, třetí, s polovičním úvazkem, si potřebné vzdělání doplňuje a nyní kvalifikovaně zajišťuje výuku základů německého jazyka. Organizační podporu škole poskytují čtyřčlenná rada školské právnické osoby a sdružení rodičů „MYS“.

Provoz je stanoven od 6:30 do 16:00 hodin. Škola nemá vlastní školní kuchyni, strava pro děti je dovážena z blízké MŠ. Rodiče se spolupodílejí na financování chodu subjektu, výše školného je však nastavena tak, aby bylo předškolní vzdělávání všeobecně přístupné.

Realizovaným programem platným na jeden školní rok je Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále „ŠVP PV“), který je zpracován v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání (dále „RVP PV“).

Hodnocení hlavních výsledků vzdělávání ve vztahu k ŠVP

Motivační název ŠVP PV „Aby malé bylo velké“ odkazuje na metodický materiál vycházející z celistvé, smyslově symbolické výchovy Franze Ketta, kterým se učitelky inspiroují. Hlavním zaměřením programu je křesťanská výchova, která prostupuje veškerými činnostmi, ale nebrání naplňování obecných cílů předškolního vzdělávání deklarovaných v RVP PV. Jedním s doplňkových programů je seznamování dětí s německým jazykem, které probíhá v rámci běžných denních činností. Cizí jazyk mohou děti uplatnit při kontaktu s partnerskou mateřskou školou v německém Neumarktu, kde např. v říjnu pobývaly s učitelkami i rodiči celý týden. ŠVP PV výrazně podporuje socializaci dětí, jejich prožívání a vnímání řádu světa, tradic, duchovních principů a hodnot. Hlavním těžištěm pedagogické práce jsou v programu vymezené metody činnostního a prožitkového učení, podporující autonomní chování dětí, jejich aktivní zapojení, a umožňující uplatňovat vlastní tvořivost.

Tyto progresivní postupy byly patrné ve sledovaném pedagogickém procesu. Učitelkami řízené činnosti byly uváděny rituálním ranním kruhem, kde děti s neobvyklou otevřeností sdělovaly své prosby a přání. Přitom prokazovaly velmi dobré vyjadřovací dovednosti, a schopnost naslouchat, ale i soucit a empatii k druhým. Následující činnosti vycházely z biblických příběhů, provokovaly smyslové vnímání, vytvářely prostor pro nápady dětí a svým integrovaným pojetím působily na rozvoj celé dětské osobnosti. Při sledování projevů a výsledků dětí, přestože přítomné byly jen dvě nejstarší (5-6leté) děti, bylo patrné, že učitelky úspěšně podporují jejich samostatnost, vhodnými otázkami podněcují logické myšlení a konstruktivní řešení problémů. Činnosti esteticky zaměřené prokazovaly výraznou podporu hudebnosti či schopnosti pracovat s různým tvořivým materiálem. V interiéru vystavené výtvarné práce svědčí o možnosti dětí uplatňovat svoji fantazii při práci s barvou, seznamovat se s rozličnými technikami a spolupodílet se na neotřelých a vkusných společných výtvorech. Plynulá organizace všech činností umocňovala klidné a příznivé sociální klima. Tak, jak deklaruje ŠVP PV, jsou děti všemi zaměstnanci přijímány jako jedinečné osobnosti a rozvíjeny dle osobního tempa a vlastních potřeb. Pěkné vzájemné vztahy s respektem ke stanoveným pravidlům byly pak zjevné i ve spontánní hře, při níž děti bohatě komunikovaly, dokázaly se na ni soustředit, spolupracovat s ostatními a dokončit svoji činnost.

Sledovaný průběh předškolního vzdělávání, i záznamy denních činností v třídní knize prokazují, že schválený školní vzdělávací program je v praxi účinně realizován a vede k naplňování stanovených cílů i povinných očekávaných výstupů potřebných pro další etapy vzdělávání.

Hodnocení předpokladů školy ke vzdělávání podle požadavků školského zákona

Přestože je škola zřízena Biskupstvím plzeňským, nepřijímá pouze děti z katolických rodin, ale je otevřená příslušníkům jiných církví i rodinám bez víry. V jedné třídě, symbolicky nazvané Ovečky, se tak děti přirozeně učí vzájemné toleranci a porozumění. V 24členné skupině převládají děti mladší, v posledním roce před zahájením povinné školní docházky je vzděláváno 8 dětí. Z nich jedno dítě je diagnostikováno jako mimořádně nadané. Ve spolupráci se školským poradenským zařízením a rodiči je pro jeho rozvoj zpracován individuální vzdělávací plán.

Ředitelka školy má krátkou řídicí praxi, proto se intenzivně vzdělává v problematice školského managementu, legislativy i specifík křesťanského vzdělávání. Navštěvuje Sekci církevního školství České biskupské konference, různé odborné vzdělávací semináře a křesťanské školy u nás i v zahraničí (SRN). V loňském roce absolvovala funkční studium pro ředitele škol a školských zařízení. Systematické sebevzdělávání umožňuje i oběma učitelkám, které v září 2012 zahájily vysokoškolské studium předškolní pedagogiky. Seminární forma dalšího vzdělávání je doplňována studiem odborné literatury a metodických materiálů, které učitelky prokazatelně uplatňují v denní praxi

Organizace chodu MŠ je podpořena kvalitně zpracovanou dokumentací, která odpovídá místním podmínkám i platné školské legislativě. Příznivé personální složení umožňuje spoluúčast všech zaměstnanců na činnosti školy, patrné je demokratické prostředí a dobrá pracovní atmosféra. Pedagogická rada plní svoji zákonnou funkci. Nekvalifikované učitelce je poskytována nezbytná metodická pomoc. Zahájena je systematická kontrolní a hodnotící činnost.

Škola je vícezdrojově financována. Kromě příspěvků od zřizovatele, rodičů a státu tvoří výrazný podíl sponzorské dary a granty. V prvním roce své činnosti podala ředitelka 12 lokálních i mezinárodních projektů, z nichž většina byla úspěšná. Ekumenický charakter školy se odráží i v příspěvcích nekatolických církví, jejichž představitelé také často školu navštěvují. Rovněž ze zahraničí škola obdržela významné finanční i materiální dary, pomocí kterých se podařilo vytvořit velmi podnětné, vkusné a účelné vzdělávací prostředí.

Zcela příkladnou úroveň vykazuje partnerství. Spoluúčast rodičů, jejich aktivita a sounáležitost se školou napomáhá nejen k vytvoření bezpečného a vstřícného klimatu pro nově nastupující děti, ale nabývá charakteru týmové spolupráce. Křesťanskou výchovu realizují v MŠ četní hosté (např. salesiáni, františkáni, metodisté, členové husitské církve). Vedení školy spolupracuje s Vyšší odbornou školou Sv. Jan pod Skalou a umožňuje vykonávání praxe jejím studentkám (v době inspekce byla jedna z nich přítomná). Vzájemně obohacující je dlouhodobé partnerství s výše zmíněnou školou v SRN. Organizovány jsou akce kulturní, společenské a charitativní. O aktivitách školy, dříve křesťanské třídy, za dobu její 20leté činnosti vypovídají čtyři bohatě popsané kroniky.

Závěry

První církevní mateřská škola v Plzni úspěšně zahájila svoji činnost. Kontinuálně navázala na své působení v rámci „běžné“ MŠ a dokázala vytvořit příznivé materiální, personální i organizační podmínky pro realizaci předškolního vzdělávání opřené o křesťanské hodnoty. Ředitelka školy přes své malé řídicí zkušenosti zpracovala funkční dokumentaci a vydala kvalitní školní vzdělávací program, který je v praxi naplňován. Sledovaný průběh předškolního vzdělávání odpovídal úrovni požadované RVP PV a prokazatelně vedl k individuálnímu rozvoji každého dítěte v klidném a podnětném vzdělávacím prostředí.

Dosavadní výsledky dětí, spolupráce zaměstnanců a partnerů, zájem veřejnosti i morální autorita zřizovatele školy dávají předpoklady dalšího úspěšného rozvoje školy, která má se svým alternativním programem nezastupitelné místo v regionu.

Seznam dokladů a materiálů, o které se inspekční zjištění opíralo

1. Zřizovací listina, vydalo Biskupství plzeňské pod čj. 528/11 s účinností od 1. 9. 2011
2. Jmenovací listina ředitelky MŠ kardinála Berana Plzeň s účinností od 1. 9. 2011
3. Rozhodnutí ve věci zápisu do rejstříku škol a školských zařízení, vydalo MŠMT pod čj. 16 79794/2011-25 s účinností od 1. 9. 2011
4. Rozhodnutí o zápisu školy do rejstříku školských právnických osob, vydalo MŠMT pod čj. 22 488/2011-25 k 1. 9. 2011
5. Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání „Aby malé bylo velké“, platný pro školní rok 2012/2013, Plán výuky německého jazyka
6. Třídní kniha
7. Kritéria pro přijímání dětí do mateřské školy pro školní rok 2012/2013 v souladu se ŠZ
8. Školní matrika, Individuální záznamy o dětech, dokumentace nadaného dítěte
9. Přehled docházky dětí
10. Kniha úrazů
11. Plán a přehled dalšího vzdělávání a sebevzdělávání učitelek od školního roku 2011/2012, Plán odborného vedení nekvalifikované učitelky
12. Školní řád, Organizační řád - platné pro školní rok 2012/2013
13. Pracovní povinnosti zaměstnanců, rozpis přímé pedagogické činnosti
14. Výkaz o mateřské škole S1- 01 dle stavu k 30. 9. 2012
15. Výkaz o ředitelství škol R 13-01 dle stavu k 30. 9. 2012
16. Plán a Záznamy kontrolní a hospitační činnosti ředitelky
17. Plán a Zápisy jednání pedagogické rady
18. Zpráva o činnosti mateřské školy za školní rok 2011/2012
19. Doklady kvalifikace pedagogů
20. Seznam realizovaných projektů, akcí, smlouvy s partnery

21. Kroniky, fotodokumentace, prezentace v tisku

Podle § 174 odst. 14 školského zákona může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci, a to do 14 dnů po jejím převzetí. Případné připomínky zašlete na adresu Česká školní inspekce, Plzeňský inspektorát, Koperníkova 26, 301 00 Plzeň, případně prostřednictvím datové schránky (g7zais9) nebo na e-podatelnu (csi.p@csicr.cz) s připojením elektronického podpisu, a to k rukám ředitele inspektorátu.

Inspekční zprávu společně s připomínkami a stanoviskem České školní inspekce k jejich obsahu zasílá Česká školní inspekce zřizovateli. Inspekční zpráva včetně připomínek je veřejná a je uložena po dobu 10 let ve škole nebo školském zařízení, jichž se týká, a v Plzeňském inspektorátu České školní inspekce.

Složení inspekční komise a datum vyhotovení inspekční zprávy

V Plzni dne 19. prosince 2012

(razítko)

Mgr. Ivana Krýslová, školní inspektorka

Krýslová v. r.

Mgr. Hana Ratzová, školní inspektorka

Ratzová v. r.

Datum a podpis ředitelky školy potvrzující projednání a převzetí inspekční zprávy

V Plzni dne 20. 12. 2012

(razítko)

Ilona Tomanová, ředitelka školy

Tomanová v. r.

Připomínky ředitelky školy

2. 1. 2013

Připomínky nebyly podány.